

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

ויצא חלק כ שיחה ג.

זהר חלק א קסא עמוד א. תא תזי, פתיב, (בראשית ל':ל"ג) וְעָנְתָהּ בִּי צְדָקְתִי בְיוֹם מִתְרָ וְגו', דְּהָא אִיהוּ לָא עֶבֶד בְּגִין דִּיטוּל מִדִּילִיה לְמַגְנָא, אֶלְא פְּלֵא בְּקוּשְׁטָא וּשְׁלִימוּ דְרַעוּתָא, וְלֵא עוּד אֶלְא דְּאִיהוּ נְטִיל רְשׁוּ מְלָבּוּ, וְעַל דָּא פְּתִיב, (בראשית ל':כ"ז) נְחֻשְׁתִּי וְנִבְרַכְנִי יְיָ בְּגִלְלָהּ. כַּמָּה תְּרִשִׁין וְזִינִין עֶבֶד לָבּוּ, וּבְחִין מְזִלִּיה בְּגִינִיה דִּינְעֻקָּב, וְהִנֵּה אֲשַׁפַּח בְּגִינִיה דִּינְעֻקָּב, מָאָה עֲאֲנָא פֶּל נְרַחָא, וּמָאָה אֲמָרִין וּמָאָה עֲזִין נְתִיר עַל עֲאֲנִיה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֶלְף עֲאֲנִין, וְאֶלְף אֲמָרִין, וְאֶלְף עֲזִין, הִנֵּה מְיִתִי לִיה יְנְעֻקָּב נְתִיר בְּכָל נְרַחָא וְנִרְחָא. הִנֵּה הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית ל':ל') כִּי מָעַט אֲשַׁר הָיָה לָהּ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לָרֵב וַיִּבְרָךְ יְיָ אוֹתָהּ לְרַגְלֵי, וּבְרַכְתָּא דְלַעֲלֵא לָאו אִיהוּ פְּחוּת מְאֶלְף מִכָּל זִינָא וְזִינָא, מְעֲאֲנִין אֶלְף אֲשַׁפַּח, מֵאֲמָרִין אֶלְף אֲשַׁפַּח, מְעֲזִין אֶלְף אֲשַׁפַּח. עַל כֵּן מַה דְּשָׂרְיָא בְּרַכְתָּא דְלַעֲלֵא, לָא פְּחוּת מְאֶלְף. עַד דְּבְגִינִיה דִּינְעֻקָּב אֲסַתְּלַק לָבּוּ לְכַמָּה עוֹתָרָא.

פרשתינו ל, ל. כִּי מָעַט אֲשַׁר־הָיָה לָהּ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לָרֵב וַיִּבְרָךְ יְהוָה אוֹתָהּ לְרַגְלֵי וְעַתָּה מְתִי אֲעֲשֶׂה גַם־אֲנִי לְבֵיתִי:

לקוטי לוי יצחק חלק א עמוד קכה. ראה בסוף.

(2) פרשתינו ל, ל. כִּי מָעַט אֲשַׁר־הָיָה לָהּ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לָרֵב וַיִּבְרָךְ יְהוָה אוֹתָהּ לְרַגְלֵי וְעַתָּה מְתִי אֲעֲשֶׂה גַם־אֲנִי לְבֵיתִי:

רבינו בחיי. כִּי מָעַט אֲשַׁר הָיָה לָהּ לְפָנַי וְגו' וַיִּבְרָךְ ה' אוֹתָהּ לְרַגְלֵי. יאמר מיום שבאה רגלי לביתך באה לך הברכה. וכן הזכיר לבן נחשתי ויברכני ה' בגללך. והברכה היא שפרץ המקנה חוץ מגדרו של עולם, ומתחילה לא מסר בידו אלא שבעים ועלו לששים רבוא ואמרי לה לק"כ רבוא. וכן דרשו בב"ר מעט אשר היה לך לפני ר"ש בשם ר' חזקיה אמר מעט ע', נאמר כאן מעט ונאמר להלן (דברים כ"ו:ה) ויגר שם במתי מעט מה להלן ע' אף כאן ע' וכו'.

זהר חלק א קסא עמוד א. תא תזי, פתיב, (בראשית ל':ל"ג) וְעָנְתָהּ בִּי צְדָקְתִי בְיוֹם מִתְרָ וְגו', דְּהָא אִיהוּ לָא עֶבֶד בְּגִין דִּיטוּל מִדִּילִיה לְמַגְנָא, אֶלְא פְּלֵא בְּקוּשְׁטָא וּשְׁלִימוּ דְרַעוּתָא, וְלֵא עוּד אֶלְא דְּאִיהוּ נְטִיל רְשׁוּ מְלָבּוּ, וְעַל דָּא פְּתִיב, (בראשית ל':כ"ז) נְחֻשְׁתִּי וְנִבְרַכְנִי יְיָ בְּגִלְלָהּ. כַּמָּה תְּרִשִׁין וְזִינִין עֶבֶד לָבּוּ, וּבְחִין מְזִלִּיה בְּגִינִיה דִּינְעֻקָּב, וְהִנֵּה אֲשַׁפַּח בְּגִינִיה דִּינְעֻקָּב, מָאָה עֲאֲנָא פֶּל נְרַחָא, וּמָאָה אֲמָרִין וּמָאָה עֲזִין נְתִיר עַל עֲאֲנִיה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֶלְף עֲאֲנִין, וְאֶלְף אֲמָרִין, וְאֶלְף עֲזִין, הִנֵּה מְיִתִי לִיה יְנְעֻקָּב נְתִיר בְּכָל נְרַחָא וְנִרְחָא. הִנֵּה הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית ל':ל') כִּי מָעַט אֲשַׁר הָיָה לָהּ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לָרֵב וַיִּבְרָךְ יְיָ אוֹתָהּ לְרַגְלֵי, וּבְרַכְתָּא דְלַעֲלֵא לָאו אִיהוּ פְּחוּת מְאֶלְף מִכָּל זִינָא וְזִינָא, מְעֲאֲנִין אֶלְף אֲשַׁפַּח, מֵאֲמָרִין אֶלְף אֲשַׁפַּח, מְעֲזִין אֶלְף אֲשַׁפַּח. עַל כֵּן מַה דְּשָׂרְיָא בְּרַכְתָּא דְלַעֲלֵא, לָא פְּחוּת מְאֶלְף. עַד דְּבְגִינִיה דִּינְעֻקָּב אֲסַתְּלַק לָבּוּ לְכַמָּה עוֹתָרָא.

שה"ג. תנחומא בובר. וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו (שם א), מהו לקח יעקב, אמר ר' הושעיא שנעשו מלאכי השרת כתיפין ליעקב, לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו לקח את כל הכבוד הזה, מהו הכבוד, אמר ר' סימון מכסף וזהב, וכסף וזהב היו לו ללבן ולא היה לו אלא צאן, שהוא אומר כסף וזהב, אלא צאנו של אבינו יעקב משונה היה מצאנו של לבן, ויהי לו מקנה הרבה אין כתיב כאן, אלא ויהי לו צאן רבות (שם ל מג), שהיו פרות ורבות, והיו אומות העולם באין ונותנין ליעקב כסף וזהב בשביל ליקח ממנו צאנו, אמר ר' סימון אין כבוד אלא כסף וזהב, שנאמר בוזו כסף בוזו זהב וגו' (נחום ב י), וכמה צאן היו לו, אמר ר' תנחומא בר אבא ק"כ רבוא היה, שנאמר ויפרוץ האיש מאד מאד (בראשית ל מג), ונאמר במצרים מאד וירב העם ויעצמו מאד (שמות א כ), [והם ס' רבוא, וכאן נאמר מאד מאד הרי ק"ך רבוא]. וכמה כלבים של צאן היו לו, אמר ר' אבא בר כהנא שלש מאות ותשעה, אמר ר' תנחומא מנין ק' ב' ז' ר' הרי החשבון, ויפרוץ האיש, מהו ויפרוץ, שפרץ לו הקב"ה גדרו של עולם, ואמר לו כך אני פורץ לבני בניך לעולם הבא, שנאמר עלה הפורץ לפניהם (מיכה ב' יג).

בראשית רבה פרק עג, יא. ויפרץ האיש (בראשית ל מג), רבי שמעון בר אבא אמר מלמד שנפרצה לו פרצה מעין דגמא של עולם הבא, היאך מה דאת אמר (מיכה ב, יג): עלה הפרץ לפניהם. רבי אבא בר כהנא אמר מאה ותרתיין רבון שבקעה אלפים מאתן עדרין הו ליה לאבינו יעקב. רבי לוי אמר ששים רבוא פלבים. רבנן אמרי מאה ופעשרין רבוא. ולא פליגי, מאן דאמר ששים רבוא, לכל עדר ועדר סד פלב. מאן דאמר מאה ופעשרים רבוא, לכל עדר תרין פלבין.

בראשית רבה שם מהדורות תיאדור-אלבק. ראה בסוף.

4 אור החמה. ת"ח כתיב וענתה בי צדקתי וגו' כלומר ראה כי הכתוב הליץ בעדו וכתב כי בצדק כל אמרי פיו ולא היה ח"ו בגזל כי בשכר טורחו היה נוטל מה שהי' נוטל. ולא עוד אלא דאיהו נטיל רשו מלבן שאחר שהודה לדבריו ואמ' הן לו יהי כדברייך כבר סבר וקביל שכל מה שיוליד מהיום והלאה יהיו של יעקב. וע"ד כתיב נחשתי וגו' כלומר השתא דאמרן כי כל כונת יעקב בענין המקלות לא היה אלא לבחון מזליה אתי שפיר מ"ש לבן נחשתי וגו' כלומר שעשה נחשושי' ובחן מזלו אם יהיה לו

ברכה בשותפות של יעקב. וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף לפי שהספי' הם כלולות עשר מעשר עד אלף והכונה שכל בחינות הספירו' הסכימו להשפיע ליעקב ברכו' מכל מין ומין א"כ נמצא שבכל ירחא וירחא שהוא חידוש הלבנה שהיא במלואה שרומז' שהיתה נשפע' מהמדו' העליונות אז היו כל הספירות משפיעי' לו כנגד בחינ' כללותם מכל מין ומין שהם אלף כנזכר. וכד בעא יעקב לנטלא אגריה לא אשתכח וכו' כי הכל לקח כדמפרש ואזיל. אלא נטל עשרה מן דא כלו' עשרה מכל מין ומין בלבד וכל מה שעש' בהמצאת המקלות הכל לקח ממנו. ויהב לי' ואמר לי' טול וכו' ה"ג ולגירס' דידן דאמר בידא דבנים ר"ל בידי בניו של יעקב והראשון עקר עשרת מונים עשרה מן דא ועשרה מן דא דכתיב ואביכם וגו' ה"ג ור"ל עשר מונים כלומר עשרה מכל מין ומין בלבד. ונטל מדילי' בזרועא כדרז"ל במדרש שהיו המלאכים גונבים מעדרו של לבן שהיה ביד בניו דרך ג' ימים והיו מביאים אותם לעדרו של יעקב: מנהון תליין בעובדא כגון ציצית וסוכה וכיוצא. מנהון במילולא כגון ק"ש ותפלה וכיוצא, מנהון ברעותא דלבא כגון הייחוד דק"ש ובכוונת המצות בעשייתם ואלו השנים לא יתפרדו כי האמירה בלי רעותא דלבא לא אמשך ברכאן וזהו שאמר ומאן דבעי לאמשכא ברכאן צריך שיהי' במילולא ורעותא כי שניהם כאחד טובים: ומנהון דלאו בצלותא אלא בעובדא תליין כגון יעקב שעשה אותו מעשה שפצל המקלות שהיה תלוי במעשה בלא דבור כדמסיק: ממבועא דכולא בינה או חכמה. דרגין עילאין וגומ' היינו ו' קצות חולקיה ועדביה: דאינון בי דינא כגון גבורה והוד ומלכות שהם בעלי דין וצריך להמתיקם. דאעבר מנהון דינא כי הסיר אדמימות המקלות והדין שעליהם ונשאר רחמים לבנים: ברהטים היינו דכתיב מלך וגו' כלו' מלך שהוא ת"ת אסור ברהטים בד' אותיות של אדני כנזכר בתיקונים דף קמ"ב וקמ"ג. ושיעור הכתוב ויצג את המקלות שהם מדרגות הדין אשר פיצל ר"ל שהעבי' מהם הדין וזה ע"י הרהטים שעשה שיתיחד ויתקשר ת"ת בד' אותיות אדני וישפיע לו ברכות ויתמתקו הדינים וז"ש דהא מההוא מלך אתיין ברכאן לכלהו עלמין. עכ"ל הרא"ג ז"ל: **לאו איהו** פחות מאלף מאה שערים שבמלכות כלולות מעשר והם מאה אדנים והיינו מאת עשרים דהיינו עשיריות.

ניצוצי אורות סק"א. לפי שהספירות כלולות עשר מעשר עד אלף וכל בחי' הספירות הסכימו להשפיע ליעקב ברכות מכל מין ומין בכל ירחא חידוש הלבנה שהוא במילואה הנשפעת מהעליונות וכלם משפיעים לו,

(ורמז שנשפע מלמעלה בחי' פלא אותיות אלף ואפשר שז"ש וברכתא דלעילא).

(5 פרשתינו ל, כז). וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְכֹן אִם-נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נַחֲשָׁתִי וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בְּגִלְגָּלָהּ:

(7 לקוטי תורה ראה יט עמוד א. וזהו שאנו מתפללים יהא שמייה רבא מברך פיי שם יי"ה יהיה רבא שיהיה נמשך בבחי' וי"ה. וכן פיי בזח"ב תרומה (קס"ה ע"ב) ע"פ סלו לרוכב בערבות ביי"ה שמו. וע"ש בהרמ"ז ומ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים. והמשכה זו היינו ע"י מחשבה ודבור של התורה ומעשה המצות וזהו את הברכה שיהיה שם יי"ה מברך זהו על ידי אשר תשמעו אל מצות הוי"ה עמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד'. ומ"ש סד"ה טובה הארץ מאד מאד. וסד"ה מי מנה. וגם כי מל"ת שרשם ביי"ה ומ"ע בו"ה כמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן. ועיין מענין ברכה בזח"ב בשלח (ס"ג ע"ב) ובמא"א אות ביי"ת (סל"ה ול"ט). והיינו שעיקר הברכה הוא המשכת אור הסוכ"ע בחי' ע"ק בממכ"ע והיינו ענין שיהיה השם שלם. עיין זח"ב ס"פ תרומה (קע"ה ב') ובפי' וישלח (קס"ז ב'). ועמ"ש מענין וברכת את ה' סד"ה ואכלת ושבעת. ולכן הכח הזה להמשיך הברכה זהו ע"י דבור אנכי שעל ידי זה נמשך בכל אחד שם הוי"ו שעל ידי זה הוא המשכת הברכה להיות ברוך הוי"ו כו' מן העולם ועד העולם כו' (בתהלים סס"י ק"ו):

לקוטי שיחות חלק י עמוד 38. ברכה היא מל' בריכה - שהיא בור עמוק בו קיבוץ מים או יין, ומשם ממשיכים המים או היין - היינו שהוא מקור המים והיין כו'; וכן ברכה" מל' המבריך שפירושו המשכה - דהיינו שענין הברכה הוא להמשיך את הדבר ממקורו, שכ"ז ה"ה בסדר ההשתלשלות. ז. א. שהברכה מועלת רק כאשר הדבר ישנו כבר במקורו, ומאיזו סיבה נתעכבה ההמשכה, מועלת הברכה להמשיכו למטה.

(8 ויחי מט, כת). כָּל-אֲלֵהָ שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנִים עֶשְׂרִי וְאַתָּה אֲשֶׁר-דִּבַּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרְךָ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כָּבַרְתָּו בְּרַךְ אֹתָם:

(9 סנהדרין לט עמוד ב. א"ר יצחק מפני מה זכה עובדיהו לנביאות מפני שהחביא מאה נביאים במערה שנאמר (מלכים א יח, ד) ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ויחביאם חמשים איש במערה וגו' מאי שנא חמשים איש א"ר אלעזר מיעקב למד שנאמר (בראשית לב, ט) והיה המחנה הנשאר

לפליטה רבי אבהו אמר לפי שאין מערה מחזקת יותר מחמשים.

מהרש"א. אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה פ"א מתוך שהוא רשע ואע"ג דלבו נמי רשע היה וכן פוטיפר שהיה קונה את יוסף למשכב זכור מ"מ בנותיו של לבן היה מזומנים לברכה וכן בת פוטיפר אבל באחאב כל ביתו אינו מזומן לברכה כדכתיב לא אשאיר לאחאב משתיך בקיר וגו' וק"ל:

(10 פרש"י פרשתינו ל, ד"ה לרגלי. בעבור רגלי, כי דרך בני אדם לומר רגל טובה יש לפלוני, והטעם כי התברכת משעה שבאתי לביתך, ה"א מאומה נוסף, ונמצא חסר:

(11 בראשית רבה פרק יג, ח). וַיֹּאמֶר לְכֹן אִם נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וגו' (בראשית ל, כז), נְסִיתִי וּבְדִקְתִּי (בראשית ל, כז): וַיְבָרְכֵנִי ה' בְּגִלְגָּלָהּ. (בראשית ל, כח): וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׂכָרְךָ עָלַי, סְכוּם קִטְעַע פְּרִשׁ [אמור הסכום קצוב ופרש מה שכרך]. (בראשית ל, כט): וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֶתָּה יְדַעְתָּ וגו' (בראשית ל, ל): פִּי מָעַט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ וגו' וַיִּפְרֹץ לְרֹב, רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רַבִּי סִימּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר מְעַט שְׂבָעִים נִפְשׁוּ. נֶאֱמַר כָּאֵן מְעַט וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן מְעַט (דברים כו, ה): בְּמַתִּי מְעַט, מֵה לְהֵלֵן בְּשָׂבָעִים נִפְשׁוּ, אֵף כָּאֵן שְׂבָעִים. (בראשית ל, ל): וַיְבָרְךָ ה' אֶתָּה לְרַגְלֵי, כָּל מְקוֹם שֶׁהֲצַדִּיקִים הוֹלְכִים בְּרַכָּה מְשַׁתְּלַחַת, יֵרֵד יִצְחָק לְגַרְר, בְּאֵת בְּרַכָּה לְרַגְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כו, יב): וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵיא וַיִּמְצָא בִּשְׂנֵהּ וגו'. יֵרֵד יַעֲקֹב אֲצֵל לְכוֹן, וּבְאֵת בְּרַכָּה לְרַגְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְבָרְךָ ה' אֶתָּה לְרַגְלֵי. יוֹסֵף יֵרֵד אֲצֵל פוֹטִיפֵר, בְּאֵת בְּרַכָּה לְרַגְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לט, ה): וַיְבָרְךָ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרַיִם. (בראשית ל, ל): וְעַתָּה מַתִּי אֲעֻשֶׂה גַם אֲנֹכִי לְבֵיתִי, רְאוּבוֹן בְּעֵי בִי וְשִׁמְעוֹן בְּעֵי בִי.

ספרי עקב יא, י. או אינו מקישה אלא למגונה שבה, תלמוד לומר (ויקרא יח ג) אשר ישבתם בה, מקום שישבתם בו שנאמר (בראשית מז ו) במיטב הארץ, או אינו מקישה אלא לשעת גנותה תלמוד לומר אשר יצאתם משם, כשהייתם שם היתה מתברכת בשבילכם ולא עכשיו שאין ברכה עליה כדרך שהייתם אתם שם. וכן אתה מוצא בכל מקום שהצדיקים הולכים, ברכה באת לרגלם יצחק ירד לגרר ברכה באת לרגליו, שנאמר (שם כו יב) ויזרע יצחק, ירד יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו, שנאמר (שם ל כז) נחשתי ויברכני ה' בגללך, ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו שנאמר (שם לט ה) ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף, ירד יעקב

אצל פרעה ברכה באת לרגליו שנאמר (שם מז י) ויברך יעקב את פרעה, במה ברכו שנמנעו ממנו שני רעב שנאמר (שם נ כא) ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם, מה כלכול האמור להלן בשני רעבון הכתוב מדבר אף כלכול האמור כאן בשני רעבון הכתוב מדבר.

12) פרש"י בראשית א, א. בראשית ברא אֵין הַמְקַרָא הַזֶּה אוֹמֵר אֶלָּא דְרָשְׁנִי, כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאת רֵאשִׁית דְרָכּוֹ (משלי ח'), וּבְשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ (ירמיה ב');

אותיות דר"ע אות ב. ד"א – מה ת"ל בראשית? בשביל שלשה שנקראו ראשית, ואלו הן: תורה, וישראל, ויראה. תורה מנין? שנאמר ה' קנני ראשית דרכו (משלי י"ד), ישראל מנין? שנאמר קדש ישראל לה' ראשית תבואתה (ירמיה ב'), יראה מנין? שנאמר ראשית חכמה יראת ה' (משלי א'). תורה – בשביל ישראל, שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעיה מ"ד). ומנין שעם זו ישראל? שנאמר, עם זו קניתי. ישראל – בשביל יראה, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך.

13) משנה סוף קידושין. רבי שמעון בן אלקעזר אומר, ראינו ממימד חיה ועוף שיש להם אפנות, והן מתפרנסין שלא בצער. ונהלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער. אלא שקהרעותי מעשי וקפחתי את פרנסתי.

14) לקוטי דיבורים חלק ד תקצו עמוד א. מאה ושבע עשרה שנה, פסק בית דין של מעלה את דינו של משה בן שמואל צדוק, להענות בכור העינוי בעונשים קשים ומרים בגיהנם ובשואל ובנדנדוד וטלטולים שונים, ובחדש תמוז העבר נגמרו המאה ושבע עשרה שנה דינו של משה וביום הקבוע היו צריכים לטהר ולהעלות את דברי התורה אשר למד משה בן שמואל צדוק בטומאה במשך כשלושים שנה, ובחרתי בהגאון הרב דלבוש הכהן לטהר את הטמא ע"י לימוד עיוני ארבעה פרקים הראשונים דהלכות ברכות ברמב"ם וע"י תפלת המנחה. הבעל דבר וסייעתו בידעם כי קרב קיצו של יסורי משה בן שמואל צדוק, ואשר טהרתם של דברי תורתו ועלייתה תהי' ע"י הגאון הכהן מלבוב, הנה הם עשו כל המאמצים לבלבל נסיעתו של הגאון הכהן, ובעזה"י - פנה מורנו הבעש"ט אל הגאון ר"ח - הצלחתם בהעבודה הקדושה, וזכיתם לפקוח עינים בתורה הקדושה ולפתיחת הלב בעבודת הבורא ב"ה. ובנסיעה זו נתקיימה

עוד שליחות גדולה אומר הבעש"ט להמסובים - איתא בזהר הקדוש"י מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא קדישא. כל המעינות הנה מן היום אשר הקב"ה הבדיל בין מים למים, הנה המים התחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא קדישא, שיעשו בהם ועל ידם דבר שבקדושה, כמו רחיצת ידיים קודם התפלה טבילת מצוה, טבילת טהרה לתפלה ולתורה, נטילת ידיים עם ברכה בהזכרת שם שמים מים לשתי' ומברכין עליהם לפנייהם ולאחרייהם. מאז ברא הקב"ה את המים, והבדיל בין מים למים, הנה מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא קדישא להיות תשמישי מצוה ותשמישי קדושה וטהרה, ובכיתם הלזו של המעינות יכולה להמשך מאות ואלפים בשנים עד אשר אחד היהודים עובר עליהם ורוחץ ידיו ומברך על נטילת ידיים, או שותה לצמא ומברך תחלה וסוף. בהיער אשר אצל אחוזתו של משה בן שמואל צדוק נמצא מעין אשר זה כחמשה אלפים חמשה מאות ותשע עשרה שנה הוא בוכה מדוע יגרע חלקו מכל המעינות, אשר מאז בראו הקב"ה הנה איש לא ברך על מימיו, ולא השתמשו במימיו לקדושה וטהרה, וביום ההוא נושע המעין. על ידכם - אומר להגאון ר"ח - אשר שיתם מימיו ורחצתם ידיכם לתפלת המנחה. וזהו ענין השגחה פרטית אשר כל נברא יש לו זמן עלייתו ועל ידי מי יתעלה, וכל נשמה ונשמה יש לה תכליתה מה ובאיזה מקום עלי' לעבוד ולתקן.

15) שבת קל עמוד א. רבי אליעזר אומר: אם לא הביא פלי מערב שבת — מביאו בשבת מגולה, ובספנה מכסהו על פי עדים. ועוד אומר רבי אליעזר: פורתים עצים לעשות פחמין לעשות (פלי) ברזל. פלל אומר רבי עקיבא: פל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת — אינה דוחה את השבת, ומילה שאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת.

16) רמב"ם הלכות מילה פרק ב הלכה ו. עושין פל צרכי מילה בשבת. מלין ופורעין ומוצצין. וחוזר על ציצין המעכבין אף על פי שפרש ועל ציצין שאין מעכבין פל זמן שלא פרש. ונותן עליה אספגנית. אכל מכשירי מילה אינן דוחין את השבת. כיצד. הרי שלא מצאו ספין אין עושין ספין בשבת ולא מביאין אותו ממקום למקום. ואפלו מביי שאינו מערב אין מביאין אותו מתצר לתצר. ואין ערוב מדבריהם נדחה מפני הבאת הספין הואיל ואפשר להביאו מערב שבת:

שו"ע או"ח סשל"א ס"ו. מכשירי מילה שאפשר

הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו. וואָס דאָ זאָגט ער ביידע ענינים: דער עילוי וואָס ווערט אין גברא - זדונות רופן אַרויס דעם צמאה נפשו ביתר עז מצמאון נפשות הצדיקים"; דעם שינוי חפצא וואָס ווערט אין די זדונות, הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה כו'. די הסברה בזה ע"ד ההלכה: בנוגע דעם ענין פון הכנה והכשרה צו אַ געוויסער פעולה, געפינט מען כו"כ חילוקי דינים ודרגות אין זייער חשיבות און אין זייער יחס צו דער פעולה. לדוגמא - מכשירי מצוה, היות אַז אַן זיי קען מען ניט מקיים זיין די מצוה, באַקומען זיי אליין אַ חשיבות; ולדעת ר"א כורתיים עצים לעשות פחמים לעשות ברזל" צוליב אַן איזמל למילה בשבת, לדעתו זיינען (רוב) מכשירי מצוה דוחין את השבת. למעלה מזה געפינט מען לדעת הירושלמי בנוגע דער הכנה והכשרה צו מצות סוכה לולב וכיו"ב, אַז העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אשר קידשנו במצותיו וציונו לעשות סוכה כו' העושה לולב לעצמו אומר ברוך אשר קידשנו במצותיו וציונו לעשות לולב וכו', און אזוי אויך ביי מוזה תפילין ציצית וכו'. וואָס בפשטות איז די הסברה אין דעם: היות אַז די תורה האָט אנגעזאָגט צו מקיים זיין אַ געוויסע מצוה, וואָס קען דורכגעפירט ווערן נאר דורך אַ באשטימטע פעולה פון הכנה דארף מען זאָגן אַז דאָס איז אויך נכלל אין דער מצוה (או: באַקומט די פעולה גופא אַ חשיבות מעין פון חשיבות המצוה (און לדעת הירושלמי באַ סוכה וכו' ווערט עס אויך אַ מצוה)). נאָך אַ העכערע דרגא אין הכשרת המצות געפינט מען ביי עבודת המקדש - ובפרט ביי הולכת הדם למזבח, וואָס הגם אַז די הולכה איז נאר צוליב דער עבודה פון זריקת דם על המזבח, איז דער דין אַז די הולכה גופא האט די חשיבות און דעם גדר פון עבודה ביז אַז מחשבה פוסלת" בה. ובכללות יותר, איז דאָ דער ענין פון עבודה מעין הכשרה, עבודה שאינה תמה: זי האט דינים און גדרים פון אַן עבודה, עס איז אַבער ניט קיין עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר" (ווארום יש אחר' עבודה), ובמילא איז אַ זר ניט חייב מיתה ווען ער טוט די עבודה. ע"ז איז אויך מובן בנדו"ד: וויבאלד אַז צום העכסטן אופן פון תשובה מאהבה קען ער צוקומען (כנ"ל בתניא) נאָך דורך זיינע פריערדיקע זדונות (און דורך זיי איז דערנאָך (אויך) זיין קיום המצות (זיינע זכיות) אין אַ העכערן אופן), ווערן די זדונות אליין נתעלה און קריגן דעם גדר פון זכיות בדוגמא ווי דאָס איז ביי מכשירי מצוה.

שם עמוד 235. ובהקדים, ווי שוין גערעדט פיל מאל, וואָס מען געפינט כמה פעמים, אַז דאָרט וואו די תורה

לעשותם מערב שבת אינם דוחים את השבת לפיכך אם לא הביא איזמל למילה מערב שבת לא יביאנו בשבת אפי' במקום שאין בו אלא איסור דרבנן שהעמידו חכמים דבריהם במקום כרת ולומר לעכו"ם לעשותה אם היא דבר שאם עשהו ישראל אין בו איסור אלא מדרבנן אומר לעכו"ם ועושהו ואם הוא דבר שאסור לישראל לעשות מן התורה לא יאמר לעכו"ם לעשותו (ועיין לעיל סי' ש"ז):

שו"ע הרב שם ס"ז. אין דוחה אַת השבת אַלא מילה עצמה, שאי אפְשָׁר לעשותה מערב שבת. אַבְל כָּל מְכַשְׂרֵי מִלְּחָה, כְּגוֹן תְּקוּן הָאֵזְמֵל וְהַבָּאָתוּ אֶצֶל הַתִּינוּק, וְשְׂחִיקַת סַמָּנִים, וְתְקוּן הַחֲלוּק שְׂיִתְבָּאָר, כִּינּוּן שְׂאֲפָשָׁר לעשותם מערב שבת — אינן דוחים אַת השבת, אַפְלוּ אִם אַנְסֵס וְלֹא עֲשָׂאָם, אוּ שְׂעֲשָׂאָם וְנִאָבְדוּ. וְאֶפְלוּ אִסוּר דְּבָרֵי סוּפְרִים לֹא הַתִּירוּ לְצַרְף מְצוֹת מִלְּחָה, אַפְלוּ אִם תְּדַחֵה הַמִּלְּחָה לְגַמְרֵי בְּשִׁבִיל כֶּה, כְּגוֹן לְהַבִּיא אֵזְמֵל מִחֶצֶר שְׂאִינָה מְעַרְבָת, אוּ לְשֵׂא הַתִּינוּק דְּרָף שָׁם, שְׂהַעֲמִידוּ חֲכָמִים אַת דְּבָרֵיהֶם אַפְלוּ בְּמָקוֹם כָּרֵת. וְלוֹמַר לְנִכְרֵי לעשות, אִם הוּא דְּבָר שְׂאָם עֲשָׂהוּ יִשְׂרָאֵל אִין בּו אִסוּר אַלא מְדַבְרֵי סוּפְרִים — אוֹמַר לְנִכְרֵי וְעוֹשֵׂהוּ, שְׁלֹא גָזְרוּ עַל שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת בְּמָקוֹם מְצוּה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּסִמְן ש"ז. וְאִם הוּא דְּבָר שְׂאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לעשותו מן התורה, כְּגוֹן לְתַקֵּן הָאֵזְמֵל, אוּ לְהַבִּיא דְּרָף רְשׁוֹת הַרְבִּים גְּמוּנָה — לֹא יֹאמַר לְנִכְרֵי לעשותו. וְיֵשׁ מִתִּירִים אֲמִירָה לְנִכְרֵי בְּמָקוֹם מְצוּה אַפְלוּ בְּדְבָר הָאָסוּר מן התורה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּסִמְן רע"ו. וְאִף שְׂאִין לְסִמּוֹף עַל דְּבָרֵיהֶם בְּשָׂאָר מְצוּה כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר שָׁם, מְכַל מְקוֹם בְּמִלְּחָה שְׂהִיא עֲצָמָה דוחה שבת — יֵשׁ לְסִמּוֹף עַל דְּבָרֵיהֶם אִף לְעִנְיַן מְכַשְׂרֵיהֶם, אִם אֵי אַפְשָׁר לְמוּל הַיּוֹם בְּעִנְיַן אַחֵר:

(17) לקוטי שיחות חלק יז עמוד 187. דער ביאור הענין פון שלימות האהבה והכוונה, און ווי אזוי די זדונות ווערן כזכות, איז דער אַלטער רבי מסביר אין תניא, אַז מאכלות אסורות וכו' זיינען אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם ואין עולים משם כו' עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות ממש שהיא תשובה מאהבה מעומקא דלבא באהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה לדבקה בו ית' וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וצי' להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ צי' וצלמות היא הסטרא אחרא ורחוקה מאור פני ה' בתכלית ולזאת צמאה נפשו ביתר עז מצמאון גפשות הצדיקים כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים כו' ועל תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו לו כזכיות

האט געהייסן טאָן אַ געוויסע מצוה, וואָס איר קיום איז אַפּהענגיק פּון אַ פעולה פּריער (וכיו"ב), באַקומט אויך די פּריערדיקע פעולה אַ מעין חשיבות און גדר פּון דער מצוה עצמה היות אז די פעולה איז אַ הכרח (אן איר קען די מצוה ניט געטאָן ווערן). איז עס כאילו ווי צוזאַמען מיטן ציווי אויף דער מצוה האט די תורה אויך אַנגעזאגט אויף דער פעולה. בכללות איז דאס דער גדר פון מכשירי מצוה, ובפרט לדעת ר"א אז זיי זיינען דוחה את השבת (אויב די מצוה איז דוחה שבת) פונקט ווי די מצוה אליין. עיין שם.

18) ר"ן רפ"ב דקדושין. וואַע"ג דאישה אינה מצווה בפריה ורביה (יבמות סה עמוד ב) מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו.

19) לקוטי שיחות שם עמוד 235. עד"ז אויך בנוגע לנשים – ובדוגמא להכשר מצוה הנ"ל – וכידוע וואָס דער ר"ן זאגט, אַז אַ אשה כאטש זי איז ניט מצווה במצות פרי' ורבי', מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותי, ד. ה. וויבאלד אַז דער בעל קען מקיים זיין די מצוה נאָר ע"י האשה, האָט זיי אויך אַ (מעין פון דער) מצוה.

20) תוס' ד"ה וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו. – והא דאמר בבבלי מערבין (עירובין לב: ושם) רבי סבר ניהא ליה לחבר דליעבד איסורא קלילא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה התם כדי שלא יאכל ע"ה טבל על ידו דאמר ל"י מלא לך כלכלה של תאנים מתאנתי אבל הכא שלא נעשה האיסור על ידו אין אומרים לו חטא אפ"י איסור קל שלא יבא חבירו לידי איסור חמור ואומר ריב"א דאפ"י למדביק עצמו אין לפשוט משם להתיר דהתם עדיין לא נעשה האיסור ומוטב שיעשה איסור קל ולא יעשה איסור חמור על ידו אבל הכא המעשה של איסור כבר נעשה וממילא יגמור לא יעשה אפ"י איסור קל בידיים והא דתנן בהשולח (גיטין דף מא: ושם) מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וואַע"ג דבהאי פירקא (דף לח:) א"ר יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו שאני פריה ורביה דמצוה רבה היא כדמשני התם בר"א שנכנס לבה"מ ולא מצא שם י' ושחרר את עבדו להשלימו ל"י מצוה דרבים שאני ועוד י"ל דדוקא היכא דפשע קאמר וכי אומרים לו לאדם חטא כדי כו' ואתי שפיר הא דאמר' בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם) דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה

וקא עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למחוסר כפורים כפרתו כדי שיביא פסחו וכן בפרק בתרא דעירובין (דף קג: ושם) כהן שנמצא בו יבלת חבירו חותכה לו לו בשיניו אע"ג דהוי שבות וגבי חציה שפחה וחציה בת חורין שנהגו בה מנהג הפקר וכפו את רבה בהשולח (גיטין דף לח:) משום שהיתה מחזרת וממציאה עצמה לזנות ודומי' לאנוסין והוי נמי כמצוה דרבים:

תוס' ד"ה לא תוהו בראה לשבת יצרה – הא דלא נקט קרא דפרו ורבו משום דאי הוה יכול לקיים שבת כל דהו משום מצות פרו ורבו לא הוה כפינן ליה והכא כפינן ליה כדפירשנו אי נמי נקט האי קרא משום דמוכחא דמצוה רבה היא וכן בפ' בתרא דמגילה (דף כז.) מייתי לה גבי מוכר ספר תורה ללמוד תורה ולישא אשה דקאמר שאני תלמוד תורה דאמר מר גדול תלמוד תורה כו' אשה נמי לא תוהו בראה וה"ר יצחק ברבי מרדכי מפרש דנקט לשבת יצרה משום דשייך אף בצד עבדות אבל פרו ורבו לא שייך אלא בצד חירות וכן משמע קצת בירושל' דפרקין ודפ"ק דמ"ק דאמר תמן תנן אין נושאין נשים במועד שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן אומר מפני ביטול פריה ורביה פירוש שלא ימתין מלישא עד המועד שהוא זמן שמחה ופנוי מכלום בעון קומי רבי אסי העבד מהו שישא במועד אמר להון נשמענה מן הדא יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה ואמר שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן כל שהוא מצווה על פריה ורביה אסור לו לישא במועד פירוש כל שהוא מצווה על פריה ורביה משום לשבת יצרה כגון עבד אבל אפרו ורבו ודאי לא מיחייב ולפי זה בשפחה נמי שייך בה שבת והא דלא כפינן בחציה שפחה וחציה בת חורין אלא היכא דנהגו בה מנהג הפקר היינו משום כיון דלא מיפקדא אפרו ורבו שמא גם לאחר שתשתחרר לא תקיים:

21) לקוטי שיחות חלק יז עמוד 236. ראה הערה 16.

שם עמוד 190 הערה 69. ולפ"ז י"ל שהוא ע"ד מש"כ הר"ן (רפ"ב דקדושין) דאע"ג דאשה אינה מצווה בפרי' ורבי' מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעלה לקיים מצוותו, ונתבאר בזה (ראה לקו"ש חי"ד ע' 41 ואילך) כיון שא"פ בלעדה – שזהו גדר המצוה, לכן יש לה מצוה (– רבה דפו"ר).

22) לקוטי ישחות חלק ו עמוד 91. דער תכלית הכוונה פון דער בריאה, וואָס זי איז דאָך באַשאפן געוואָרן בשביל ישראל ובשביל התורה, איז ניט בלויז בכדי צו געבן אידן אַ מעגלעכקייט צו מקיים זיין תומ"צ, ווי איין

זאך איז משמש צו א צווייטער זי גופא האָט אָבער ניט קיין אַנטייל אין דעם, נאָר אַז אידן דורך זייער עבודה אין תומ"צ [און עד"ז דורך בכל דרכיך דעהו" ביז אפילו דורך וכל מעשיך יהיו לשם שמים] זאָלן מאַכן די וועלט גופא פאַר אַ דירה לו ית'. און וויבאלד אַז דער פירוש פון דירה לו ית" איז - דירה לעצמותו, בדוגמת דירה פון אַ מלך בו"ד, וואָס זיין גאַנצער עצם געפינט זיך אין דער דירה, דאַרף דעריבער די וועלט גופא זיין אויף אַזאַ אופן אַז אין איר זאָל זיך קענען אנהערן (אויך) די בחינה פון אלקות וואָס איז העכער פון דעם אור אלקי וואָס האָט זיך מצמצם געווען לפי ערך העולמות (כולל אויך דעם ענין פון ברי' את העולמות).

שם עמוד 236. דער בירור וזיכוך וואָס אידן טוען אויף אין די ענינים פון וועלט דורך דעם וואָס זיי נוצן די עניני העולם לשם שמים, און אפילו ווען זיי מאַכן פון די דברים גשמיים גופא אַ מצוה], איז בלויז מכאן ולהבא. די גאַנצע וועלט איז באשאפן געוואָרן מלכתחילה נאָר בכדי אידן זאָלן מאַכן פון איר אַ דירה לו ית' וויבאלד אָבער אַז די וועלט איז בלויז אַן אמצעי כנ"ל, קומט במילא אויס, אַז דער (זמן און) מצב אין וועלכן דער דבר גשמי איז געווען קודם הבירור, איז ניט מער ווי אַ הכנה צו דעם בירור, בדוגמת ווי איין ענין איז אַ הכנה צו אַ צווייטן ענין;

(23 רמב"ם הלכות אבות הטומאה פרק ב הלכה י.) שְׁחִיטָת עֶבְרִיִּים בְּבֵלָה וּמִטְמָאָה בְּמִשְׁאֵי נֶאֱפְלוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ. וְאִם שָׁחַט בְּסִכּוּן יָפֵה שְׁחִיטָה פְּרָאוּי אֶחָד הָעֶבְרִיִּים וְאֶחָד הַכּוֹתֵי אוֹ גֵר תּוֹשֵׁב שְׁחִיטָתוֹ בְּבֵלָה. וְקָרוֹב בְּעִינֵי שְׂאֵף זֶה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שְׁהָרִי טְמֵאָה עֲבוּדָה נְרָה וְטְמֵאָה תִּקְרָבָתָהּ מִדְּבָרֵיהֶם כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר. וּבְגִלְל עֲבוּדָה נְרָה נִתְרַחֲקוּ הַכּוֹתֵי וְנֶאֱסָרָה שְׁחִיטָתוֹ. וְאִם תֹּאמַר וְנִהְיָא הִיא אֶסוּרָה בְּאֶכִילָה דִּין תּוֹרָה. לֹא כָּל הָאֶסוּר בְּאֶכִילָה מִטְמָא שְׁהָרִי הִטְרַפָּה אֶסוּרָה וְטִהוּרָה. וְאִי אֶפְשָׁר לְחַיֵּב פֶּרֶת עַל טְמָאָה זוֹ עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְאֶכִילַת קִדְשֵׁי אֱלֹהִים בְּרִאֵיהֶם בְּרוּרָה:

ראב"ד שם. וקרוב בעיני שאף זה וכו'. א"א זו היא אחת מסברותיו ואין בכולן פחותה מזו כי עובדי כוכבים הם כבהמות ואין מטמאין ואין מיטמאין עם הדומה לחמור הן גוים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכלום אסף רוח בחפניו:

לקוטי שיחות חלק יח עמוד 165. דער רמב"ם פסק'נט שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא .. אחד העכו"ם

ואחד הכותי או גר תושב שחיטתן נבילה. וקרוב בעיני שאף זה מדברי סופרים, שהרי טומאת ע"ז וטומאת תקרובתה מדבריהם". דער ראב"ד איז משיג אויפן רמב"ם און זאגט: עכו"ם הם כבהמות ואין מטמאין ואין מיטמאין עם הדומה לחמור הן גוים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכלום אסף רוח בחפניו. פרעגט דער כס"מ אויפן ראב"ד: וואָס איז דא נוגע אַז עכו"ם אין מטמאין ואין מיטמאין" - דא רעדט מען דאָך ניט וועגן די עכו"ם (צי זיי זיינען מטמאין אָדער ניט), נאָר וועגן זייער שחיטה? איז מבאר דער ראָגאַטשאַווער די השגת הראב"ד: ווען איז שייך אַז די שחיטה זאָל מקלקל זיין און מאַכן פאַר נבילה - דוקא אויב דער שוחט איז אַ מציאות (ע"פ הלכה); אויב אבער ער איז בגדר העדר" - איז ניט שייך ער זאָל קאליע מאַכן. און דאָס זאָגט דער ראב"ד: וויבאלד אַז עכו"ם הם כבהמות ואין מטמאין ואין מיטמאין", זיי זיינען רוח", העדר" - איז ניט שייך צו זאגן אַז זייער שחיטה זאָל מקלקל זיין און מאַכן פאַר נבילה (און דעריבער לערנט דער ראב"ד, אַז שחיטת עכו"ם נבילה איז) (עס ניט ווייל דער עכו"ם איז מקלקל, נאָר) מצד דעם וואָס שחיטת עכו"ם איז ניט קיין שחיטה, ובמילא איז עס נבילה, כבהמה שמתה מאל"י) דער מחלוקת פון רמב"ם און ראב"ד צי עכו"ם זיינען בגדר מציאות" אָדער גדר העדר", בריינגט אַ לשיטתיהו צי ביי עכו"ם איז שייך גדר השגחה פרטית": לדעת הרמב"ם אַז זיי זיינען בגדר מציאות" איז גם הם הוה גדר השגח"פ", ולדעת הראב"ד אַז זיי זיינען בגדר העדר" איז ביי זיי ניטא גדר . השגחה פרטית.

(24 צפנת פענח הפטרה פרשת בהר. ואתה אמרת וגו' קנה לך השדה בכסף. הנה אני די אלקי כל בשר. ר"ל השגחה פרטית גם בב"נ, ועי' בירוש' פ"ז דסנהדרין יליף מקרא דהנה אני כו' כל בשר דצריך לקרוע על ברכת השם גם מבן נח. ור"ל דגם הם הוה גדר השגחה פרטית, ולא בחינת העדר כשחיטת הראב"ד בהל' אבות הטומאות גבי שחיטת עכו"ם, וגם הם הכל בהשגחת העילה ראשונה, והם בגדר פועל, לא העדר, וצריך קריעה שנעקר מן השגחה עליונה, ולא כמו עבד ושפחה, מעיקרא בהמה, דקדושין דף ס"ד ועמ"ש בהך דגיטין דף מ"ג גבי חציה שפחה ובירוש' פ"א דקדושין גבי גט ע"ש.

(25 רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה יא. כָּל הַמְקַבֵּל שִׁבְעַת מִצְוֹת וְנִזְקָר לְעִשׂוֹתָן הָרִי זֶה מִתְסַיֵּד אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְהוּא שְׂיִקְבֵּל אוֹתָן וְיַעֲשֶׂה אוֹתָן מִפְּנֵי שְׂצוּנָה בְּהֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה

והודיענו על ידי משה רבנו שבני נח מקדם נצטוו בקהן. אבל אם עשאון מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אמות העולם ולא מחכמיהם:

לקוטי שיחות חלק ד עמוד 1094. דאס זעלבע איז אויך בנוגע דעם פירוש אין קול גדול גו', אז דער קול פון מתן תורה איז צעטיילט געווארן אין שבעים לשון. בני נח זיינען מחוייב אין די שבע מצוות און א איד דארף צווינגען (ובזמן שאין יד ישראל תקיפה - משתדל זיין זיך) אז בני נח זאלן מקיים זיין זייערע שבע מצוות. איז בכדי מען זאל ניט מיינען, אז זייערע שבע מצוות זיינען א זייטיקע זאך, וואס האט ניט צו טאן מיט מתן תורה, זאגט די תורה: קול גדול ולא יסף, דער קול פון מתן תורה איז נחלק לע' לשון". אז אויך די מצוות. פאר די שבעים לשון, די אומות העולם, קומען פון דעם קול גדול פון מתן תורה, וואס דעריבער איז אויך דער קיום פון זייערע מצוות דארף ביי זיי זיין מצד דעם ציווי ביי מתן תורה; ניט נאר דארפן זיי מקיים זיין די מצוות, מצד ציווי הוי' און ניט ווייל דער שכל איז זיי מחייב - נאר נאך מערער, זיי דארפן דאס מקיים זיין ווייל אזוי האט דער אויבערשטער אנגעזאגט אין תורה און מודיע געווען דורך משה רבינו, אז בני נח דארפן מקיים זיין די שבע מצוות (13). און די ידיעה איז נוגע אויך צו אידן: א איך דארף צווינגען (און משתדל זיך זיין) די אומות העולם, אז זיי זאלן מקיים זיין זייערע זיבן מצוות איבער דעם וואס דער אויבערשטער האט אנגעזאגט אויף זיי דורך משה רבינו ע"ה.

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 62. און וויבאלד אז דער צלם שבבני" איז א מסובב דערפון וואס ער האט א נפש האלקית, פועל'ט די סיבה אין דעם מסובב מעין פון אירע איינגשאפטן דעם טבע הביטול אין נפש השכלית (כנ"ל) - דעריבער, איז די שלימות העבודה פון א ב"ן וואס ברענגט אים אריין אין סוג פון חסידי אומות העולם, פארבונדן דערמיט וואס ער טוט זיינע מצוות ווייל צוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י מרע"ה", אז ער טוט זיי אלס א תוצאה פון דעם גילוי פון מ"ת, ווען אידן האבן באקומען זייער (מעלה -) חביבות עצמית (נקראו בנים למקום און ניתן להם כלי חמדה).

(26) רמב"ם שם הלכה י. משה רבנו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל. שפאמר (דברים לג, ד) "מורשה קהלת יעקב". ולכל הרוצה להתגבר משאר האמות. שפאמר (במדבר טו, ט) "ככם כגור". אבל מי שלא רצה אין

כופין אותו לקבל תורה ומצוות. וכן צוה משה רבנו מפי הגבורה לכף את כל באי העולם לקבל מצוות שצטוו בני נח. וכל מי שלא יקבל תורה. והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום. וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים. וכל המקבל עליו למול ועברו עליו שנים עשר חדש ולא מל הרי זה פמן האמות:

סוטה לה עמוד ב. תנו רבנן: פיצד פתבו ישראל את התורה? רבי יהודה אומר: על גבי אבנים פתבוה, שפאמר: "וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת וגו'", נאסר פד סדו אותן פסיד. אמר לו רבי שמעון: לדבריה, היאך למדו אומות העולם תורה? אמר לו: בינה ומינה נמנה בהם הקדוש ברוך הוא, ושיגרו נוטירין שלקחו וקילפו את הסיד והשיאוה. ועל דבר זה נתחתם גזר דינם לבאר שחת, שהיה להן ללמד ולא למדו. רבי שמעון אומר: על גבי סיד פתבוה, וכתבו להן למשה "ילמדו אתכם לעשות ככל וגו'". הא למדת שאם היו חונרין פתשוכה — היו מקבלין אותן. אמר רבא בר שילא: מאי טעמא דרבי שמעון דכתיב: "נהיו עמים משרפות סיד" — על עסקי סיד. ורבי יהודה: פי סיד, מה סיד אין לו פתקה אלא שריפה — אף אומות העולם אין להם פתקה אלא שריפה. פמאן אזלא הא דתנא "ושבית שביו" — לרבות פנענים שפחוצה לארץ, שאם חונרין פתשוכה מקבלין אותן? פמאן — פרבי שמעון.

(27) אנציקלפדי' תלמודית ערך גר תושב עמוד רצ. אין גר תושב אלא כשמקבל עליו שבע המצוות ועושה אותן מפני שצויה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבנו שבני נח מקודם נצטוו בהן אבל אם עשאון מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם¹¹.

¹¹ רמב"ם מלכים שם הי"א כגירסת שו"ת מהר"ם אלשקר סי' קיז וכ"ה בס' כבוד אלהים לר"י שם טוב, ובס' מעשה אפוד בהקדמת האפודי עמ' ג. וכ"כ בס' תולדות אדם להגר"ז מוילנא ד' דיהרנפורט תקס"א פרק ו. וכ"כ בס' אפיקי יהודה דרוש לה אות ז, וכן העתיק בשו"ת עונג יום טוב או"ח סי' יט. ומקור הדברים בס' משנת ר' אליעזר הוצ' ענעלאו עמ' 121. ועי' תשובת הרמב"ם בתיקונים והוספות לתשובות הרמב"ם הוצ' פריימן עמ' 370, שכתבו שנתבאר הדבר בכרייתא של ר' אליעזר בן יעקב. בדפוסים: ולא מחכמיהם. וע"ע בן נח עמוד שסב. ועי' תועפות ראם על יראים השלם סי' רלג שר"ל שהיראים חולק ע"ז.

תורה שלמה כרך יז משפטים מילואים ס"א. ויש להעיר על שיטה זו שהדינין שנצטוו בני נח לדון בדברים שבין אדם לחבירו המה דינים נימוסיים, מהא דמבואר במשנת רבי אליעזר פרשה ששית עמוד 121: הפרש בין חסידי ישראל לחסידי אומות העולם, חסידי ישראל אינן נקראין חסידים עד שיעשו כל התורה, אבל חסידי אומות העולם כיון שהן עושין שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן, הן וכל דקדוקיהן, הן נקראים חסידים, בד"א כשעושין אותן ואומרים, מכח שצוה אותנו אבינו נח מפי הגבורה אנו עושין, ואם עושין כן הרי הן יירשו העולם הבא בישראל, ואע"פ שאינן משמרין את השבתות והמועדות, שהרי לא נצטוו עליהן, אבל אם עשו שבע מצוות ואמרו מפי פלוני שמענו, או מדעת עצמן שכך הדעת מכרעת, או ששיתפו שם ע"ז, אם עשו כל התורה כולה אין לוקחין שכרן אלא בעולם הזה. וכבר העירו (בס' הרמב"ם להרי"ל מימון ע' קב. ובהגהות כבוד מלכים ברמב"ם הל' מלכים ד' נויורק) שמכאן מקור לשיטת הרמב"ם בפ"ח מהל' מלכים הי"א: כל המקבל ז' מצוות ונוהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעוה"ב, והוא שיקבל אותם ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם (ולא) [אלא] מחכמיהם, ע"כ. ובכ"מ שכ"כ מסברא דנפשיה. ובמשנת ר"א מבואר המקור לסוף דבריו: והוא שיקבל אותם וכו'.

משנת רבי אליעזר פרשה ששית עמוד 121. הפרש בין חסידי ישראל לחסידי אומות העולם, חסידי ישראל אינן נקראין חסידים עד שהן עושין כל התורה כולה, אבל חסידי אומות העולם כיון שהן עושין שבע מצוות שנצטוו עליהן בני נח הן ודקדוקיהן, הן נקראים חסידים, במה דברים אמורים, בשעושין אותן ואומרים מכח שצוה אותנו אבינו נח מפי הגבורה אנו עושין, אם עשו כן הרי הן יירשו העולם הבא כישראל, ואף על פי שאינן משמרין את השבתות והמועדות, שהרי לא נצטוו עליהן, אבל אם עשו שבע מצוות ואמרו, מפי פלוני שמענו, או מדעת עצמן שכך הדעת מכרעת, או ששיתפו שם עבודה זרה, אפילו עשו כל התורה כולה, אין לוקחין שכרן אלא בעולם הזה.

פירוש המשניות להרמב"ם חולין ספ"ז. ושים לבך על העיקר הגדול הנכלל במשנה הזאת והוא מה שאמר מסיני נאסר לפי שאתה הראית לדעת שכל מה שאנו

מרחיקים או עושים היום אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבמ"ה אינו מפני שהקב"ה אסרו [אותו] לנח אלא לפי שמשה אסר עלינו אבמ"ה במה שצוה בסיני שיתקיים איסור אבמ"ה וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות משה רבינו ע"ה הלא תראה מה שאמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני וכל אלו מכלל המצות:

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 213. בפשטות איז דער חילוק צווישן לימוד התורה וקיום המצות פון פאר מ"ת [ווי רז"ל דערציילן בנוגע לימוד התורה לפני מ"ת, כנ"ל, ועד"ז בנוגע קיום המצות "קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה"] און נאך מ"ת - אז פאר מ"ת איז דער קיום המצות געווען אין אן אופן פון אינו מצווה ועושה און לאחר מ"ת איז עס געוואָרן (ביי אידן) באופן דמצוה ועושה. וואָס דער אויפטו פון מצווה ועושה" (לאחר מ"ת) איז ניט נאָר אין דעם גברא פון דער מצוה (ער האָט אַ גרעסערן שכר וכיו"ב), נאָר ס'איז אויך (און בעיקר) אַן עילוי אין חפצא פון דער מצוה: פאר מ"ת, וויבאלד אז דער קיום המצות איז געווען נאָר מצד ובכח האדם, ניט מצד ציווי פון דעם בורא, האָט זיין מעשה (המצוה) ניט געקענט אויפטאן אין דער חפצא מיט וועלכע ער האָט מקיים געווען די מצוה אַ שינוי במהותו ואיכותו מבריאתו - אַז עס זאָל ווערן אַ חפצא של מצוה; דער שינוי (און אויפטו) איז געווען נאָר בשייכות צום גברא וויבאלד ס'איז זיין עשי'. אָבער לאחרי מ"ת, ווען מ'איז נצטווה געוואָרן פון דעם אויבערשטן במ"ע ומצות לא תעשה, איז נתחדש געוואָרן די פעולת המצוה אויך אין דער חפצא; דורך דעם ציווי הבורא להאדם - קען ער משנה זיין די חפצא מיט וועלכע ער טוט די מצוה (אָדער די עבירה, ר"ל). בשעת א איד איז מקיים אַ מ"ע מיינט דאָס אַז ער, דער גברא, טוט אַ מצוה, און עס ווערט אויך אויפגעטאָן אין גוף החפצא, אַז די זאך ווערט אַ חפצא של מצוה כו'. ועד"ז אין מל"ת: בשעת מען טוט ר"ל אַן עבירה, איז פעולת העבירה ניט נאָר אין גברא, נאָר דאָס פועליט אויך אין דעם חפצא, אַז דער חפצא ווערט נשתנה, אַ דבר מתועב.

לקוטי שיחות חלק ה עמוד 159. בכדי צו פארשטיין דאָס דאָרף מען פריער מבאר זיין דעם כללות החילוק

465 רמב"ם פ"ח הי"א כגירסת מהר"ם אלשקר בשו"ת סי' קיז וכ"ה הגי' בס' כבוד אלהים לר"י שם טוב. ועי' בס' תולדות אדם להגר"ז מווילנא ז"ל, דיהרנפורט תקס"א, פ"ו, מקור במדרש. ועי' בתו"ש כרך משפטים הע' בסוף הכרך.

31) ברכות יח עמוד ב. "וְהַמְתִּים אִינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה" — אלו רְשָׁעִים, שְׁפָחִיזֵיהֶן קְרוּיִן "מְתִים", שְׁנֶאָמַר: "וְאַתָּה חָלַל רִשְׁעֵי נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל". וְאֵי בְעֵית אִמְאָ, מְהֵכָא: "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֵת הַמֵּת", סִי הוּא! אֱלֵא, הַמֵּת מְעִיקְרָא.

32) אבות ספ"ה. הוא הִיָּה אֹמֵר, בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנַיִם לְמִקְרָא, בֶּן עֶשְׂרִי לְמִשְׁנָה, בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמִצּוֹת, בֶּן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לְתַלְמוּד, בֶּן שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לְחֻפָּה, בֶּן עֶשְׂרִים לְרִדָּה, בֶּן שְׁלֹשִׁים לְפֶתַח, בֶּן אַרְבָּעִים לְבִינָה, בֶּן חֲמֵשִׁים לְעֵצָה, בֶּן שְׁשִׁים לְזִקְנָה, בֶּן שְׁבַעִים לְשִׁיבָה, בֶּן שְׁמֹנִים לְגְבוּרָה, בֶּן תְּשַׁעִים לְשׁוֹחַ, בֶּן מֵאָה כְּאֵלוֹ מֵת וְעֹבֵר וְכֹטֵל מִן הָעוֹלָם:

33) הגיגה ט עמוד ב. אָמַר לִיהָ בַר הִי הִי לְהַלֵּל, מֵאֵי דְכְתִיב: "וְנִשְׁבַּחְתֶּם וְרָאִיתֶם בֵּין צְדִיק לְרִשָּׁע בֵּין עוֹבֵד אֱלֹהִים לְאֹשֶׁר לֹא עֹבֵדוֹ", הֵינּוּ "צְדִיק" — הֵינּוּ "עוֹבֵד אֱלֹהִים", הֵינּוּ "רִשָּׁע" — הֵינּוּ "אֹשֶׁר לֹא עֹבֵדוֹ"! אָמַר לִיהָ: "עֹבֵדוֹ" וְ"לֹא עֹבֵדוֹ" — תְּרַנְּיֵיהוּ צְדִיקֵי גְמוּרֵי גִינְהוּ, וְאֵינּוּ דוֹמָה שְׁוֹנָה פְּרָקוֹ מֵאָה פְּעֻמִּים, לְשׁוֹנָה פְּרָקוֹ מֵאָה וְאַחַד. אָמַר לִיהָ: וּמִשׁוֹם חַד זִימְנָא קְרִי לִיהָ "לֹא עֹבֵדוֹ"? אָמַר לִיהָ: אֵין, צָא וְלִמַּד מִשׁוֹק שֶׁל חֲמַרְיִן: עֶשְׂרֵה פְּרָסִי — בְּזוּזָא, חַד עֶשֶׂר פְּרָסִי — בְּתַרֵּי זוּזֵי.

תניא פרק טו. וּבִזְזָה יוֹבֵן מַה שְׁכַתּוּב בְּגִמְרָא, דְ"עוֹבֵד אֱלֹהִים" — הֵינּוּ מִי שְׁשׁוֹנָה פְּרָקוֹ מֵאָה פְּעֻמִּים וְאַחַד, וְ"לֹא עֹבֵדוֹ" — הֵינּוּ מִי שְׁשׁוֹנָה פְּרָקוֹ מֵאָה פְּעֻמִּים לְבַד. וְהֵינּוּ, מִשׁוֹם שְׁבִימִיָּהֶם הִיָּה הֶרְגִּילוֹת לְשָׁנוֹת כָּל פְּרָק מֵאָה פְּעֻמִּים, כְּדֹאִיתָא הֶתֶם בְּגִמְרָא מִשְׁלֵל מִשׁוֹק שֶׁל חֲמַרְיִים שְׁנִשְׁפָּרִים לְעֶשֶׂר פְּרָסִי בְּזוּזָא וְלֹאחַד עֶשֶׂר פְּרָסִי בְּתַרֵּי זוּזֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹתֵר מְרַגְּלִיּוֹתָם, וְלָכֵן, זֹאת הַפְּעַם הַמֵּאָה וְאַחַת, הִתְתַּרָה עַל הֶרְגִּילוֹת שֶׁהוֹרְגֵל מְנַעֲרֵיו — שְׁקוּלָה כְּגִדְדֵי כּוֹלֵן, וְעוֹלָה עַל גְּבִיָּהֶן בְּיָתֵר שְׂאֵת וְיָתֵר עוֹז, לְהִיּוֹת נִקְרָא "עוֹבֵד אֱלֹהִים"; מִפְּנֵי שְׁפָדֵי לְשָׁנוֹת טְבַע הֶרְגִּילוֹת, צְרִיךְ לְעוֹרֵר אֶת הָאֲהָבָה לַה' עַל יְדֵי שְׁמִתְבוּנָה בְּגְדוּלַת ה' בְּמוֹחוֹ, לְשִׁלוֹט עַל הַטְּבַע שְׁפָחֵלֵל הַשְּׂמָאֵלִי הַמְּלֵא דָם הַנְּפֵשׁ הַבְּהִמִית שְׁמַהֲקֵלִיפָה, שְׁמִמְנָה הוּא הַטְּבַע, וְזוֹ הִיא עֹבֵדָה תְּמָה לְבִינּוּנֵי.

וּוָאס אִיז דא צווישן די ז' מצות ב"ן און די מצות אויף וועלן- כע אידן זיינען אָנגעזאגט געוואָרן - אנהויבנדיק פון מצות מילה כו' און (מכ"ש) די מצות וואָס נאָך מתן תורה : די וועלט, אריינגערעכנט אויך (כמו- בן) דער מין המדבר, איז באַשאַפן געוואָרן צוליב אַנאַנדער זאָך - בי שבייל ישראל ובשביל התורה. און וויבאלד אַז די מציאות פון די בני נח איז צוליב אידן און תורה (וועלן- כע זיינען העכער פון וועלט), איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויך די מצות" זייערע (פון די ב"נ) זיינען (ניט אין אַן אופן אַז די מטרה דערפון- גע- פינט זיך אין זיי אליין (ווי דאָס איז ביי די מצות אויף וועלכע אידן זיי נען אנגעזאגט געוואָרן), נאָר אויך זיי (די מצות) זיינען) בשביל ישראל ובשביל התורה". צוליב אידן און תורה איז נויטיק אַז די וועלט זאָל מתאים זיין צום לשבת יצרה (ישוב העולם), עס זאָל ניט זיין אַ סביבה והשפעה בלתי רצויה, ואדרבה די וועלט זאָל ווערן אויסגעאיידילט און שלימותידיק, דעריבער דארפן די ב"ן מקיים זיין זייערע מצות סיי די וואָס בין אדם לחבירו, בכדי אַז די וועלט זאָל זיך פירן מיט צדק ויושר, און אויך די וואָס זיינען נוגע צו. בין אדם למקום (אזוי ווי ע"ז און ברכת השם). ווייל דערמיט גרייטן זיי צו די וועלט צו דעם, אַז אידן זאָלן דערנאָך טאָן כדבעי זייער עבודה פון תורה ומצות און אויפהויבן די אויסגעאיידילטע וועלט צו העכער פון וועלט און מאכן פון איר אַ תורה וועלט, אַ דירה לו ית'.

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 150. אַ טיפּערע הסברה אין דעם ענין: היות אַז די מציאות פון שמים וארץ וכל צבאיהם (כולל אומות העולם) איז בשביל ישראל. די גאנצע מטרה פון זייער בריאה איז צוליב אידן. ובמילא, אויב זיי פירן ניט דורך אַט די כוונה ומטרה זייערע, איז ניט פֿאַראַן די סיבה פון זייער מציאות.

29) ברכות ו עמוד ב. רבֵי שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי אָמַר, וְאַמְרֵי לַה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן זֹמְאָ אֹמַר: כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ לֹא נִבְרָא אֱלֵא לְצוּת לְזָה.

30) א"ת שם. ראה הערה 27.

שם אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, ערך גן נח עמוד שסב. כל המקבל עליו שבע מצוות ונוהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שציוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה, והודיענו על ידי משה רבנו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם⁴⁶⁵.

אֲתַכֶּם שְׁמָה וְהִתְפַּלְלוּ בַעֲדָה אֶל־יְהוָה כִּי בִשְׁלוֹמָה יִהְיֶה לְכֶם שָׁלוֹם:

(41) תורת חיים לך לך צב עמוד א. אך הנה היה עוד כוונה בירידת אברם ושרה לפרעה מלך מצרים כדי להעלותו בזה על כל האומר"י כי פרעה זה היה זקנו של פרעה מלך מצרים ששיעבד בישראל והיה צריך שיתעלה תחלה ע"י אברהם ושרה דוקא מפני שעתידים ישראל בניהם להיות בגלות תחת נינו ונכדו. כי הנה ידוע דכל אומה ומלכותי שישראל יבאו בהם בגלות הן מתעלים תחלה בתכלית העלוי ביותר מכל האומות והולכים ומתגדלים בהיות ישראל תחתם דוקא וכמו במלכות נבוכדנצר שנתרומם תחלה על כל הגוים והיה מולך בכפה כדי שישראל יומסרו ליד מלך על כל הגוים ולא ביד אומה שפלה וכן במלכות רומא בבית שני כו' כידוע. והטעם הוא לפי שבכל גלות ישראל גלתה שכינה עמהם כמאמר גלו לאדום שכינה עמהם ואין כבוד השכינה שהוא בחי' המלכות' להיות בגלות רק אצל מלך על כל הגוים משום שנא' (תהלים קג, יט) ומלכותו בכל משלה כו' וד"ל: וכ"ה בכל הגלויות כמוי בגלות האחרון הזה כמו שרואין בכל דור ובכל זמן שאומה שישראל תחתם בגלות מתנשאת על כל הגוים כו' וכן היה בתחלת הגלות הראשון דישאל למצרים משום דשכינה ירדה עמהם כמ"ש אנכי ארד עמך כו' ע"כ היה בתחלה עלייה גדולה לאומה דמצרים בעושר וכבוד וגדולה על כל הגוים והיה ראשית והתחל' לעליית מצרים בימי פרעה הראשון ע"י אברם ושרה שירדו למצרים והוא ע"י הרעב שהיה בכל הארץ ובאו כלם לשבור אוכל למצרים וקבץ כל כסף וזהב שבעולם כמו שהיה ע"י יוסף במצרים לפרעה נינו ונכדו ונתגדל ביותר עד שפרעה נינו ונכדו היה מולך בכיפה כו' וכל הגדולה היתרה הזאת לא היה יכול להיות נמשכת לפרעה זה שהוא בחי' מל', דק"נ אם לא שהיו אברם ושרי אצלו בתחלה וז"ש ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה כו' ודוקא ע"י שרי אשת אברם שהיא בחי' מל' דקדושה שירודת להשפיע למל' דק"ג בסוד גלות בהעלם והיה הטעם בזה כדי לבררו וליתן כח לבנ"י בהיותם בגלות של פרעה נכדו שיצאו משם ברכוש גדול כו' כנ"ל וזהו שנלקחה שרה לבית פרעה כמ"ש ותקח האשה בית פרעה כי עי"ז שהיתה שרה בחי' מל' דקדושה בבית פרעה מל' דק"ן נמשך שפע רב וגדולה יתירה למל' דק"נ עד פרעה האחרון ששיעבד בישראל. ואמנם כ"ז היה רק להוציא כל בחי' הטוב העליון דקדושה האלקית שהיה גנוז בהן כמ"ש (קהלת ח, ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כו' כידוע וד"ל:

(35) לקוטי שיחות חלק יט עמוד 18. ועוד וג"ז עיקר - ס'איז רגיל אז מיט אלף פעמים" מיינט מען ניט בדיוק אלף, נאָר אַ ריבוי פעמים ככה, כולל אויך מער ווי אלף.

(36) תניא פרק לה בהגהה. וכאָשֶׁר שְׁמַעְתִּי מִמּוֹרֵי עֲלוֹי הַשָּׁלוֹם, פִּירוּשׁ נְטַעַם לְמָה שֶׁכָּתוּב בְּעֵץ חַיִּים, שְׁאוּר־אֵינְסוֹף בְּרוּךְ־הוּא אֵינּוּ מִתְנַחֵד אֶפִּילוּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲלָא עַל יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹתוֹ תְּחִלָּה בְּסִפְרֵת חֻקָּמָה, וְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׁאֵינְסוֹף בְּרוּךְ־הוּא, הוּא אֶחָד הָאֲמָת, שֶׁהוּא לְבַדּוֹ הוּא נְאִין זוֹלָתוֹ, וְזוֹ הִיא מְדַרְגֵת הַחֻקָּמָה נְכוּ':

(37) ספר הערכים חב"ד ערך אומות העולם עמוד שא. ראה בסוף.

(38) גבורות ה' הקדמה הב. הנפלאות והאותות והמופתים שעשה הקב"ה בעולמו, והודיע גבורותיו לבאי עולמו, ראוי להודיע דרכם וענינם, כדי שיתברר מעשה אלקים. אף כי לבני ישראל המאמינים, ואינם חוקרים בשכלם ובמחשבתם לדעת דברים הכמוסים, אין צריך לזה. כי הם תמימי דרך הולכים בתורת ה' (תהלים קיט, א), יאמינו לכל דברי התורה והנביאים. והאותות והמופתים שבאו בתורה ובנביאים, לא יתחכמו עליהם, ואצלם נודע כי ה' עושה גבורות ונפלאות, וכל אשר חפץ בעולמו יעשה (עפ"י תהלים קטו, ג), הן להרוס הן לבנות (עפ"י ירמיה לא, כז), כחומר ביד היוצר, ברצותו מרחיב וברצותו מקצר. כי הוא בראו מאין, ועד אין יכול להשיבהו, כך הוא דעת המאמינים.

המשך ע"ב פרק פ"ח. וכמו"כ הוא ג"כ בנשמות שהן ג"כ אלקות ממש ומתאחדים במקורם, ע"כ הקיום שלהם הוא בבחי' קיום עצמי כו', וז"ש הוא קיים ושמו קיים כו' ומבו' במ"א שזהו בבחי' אורות וכלים כו', וי"ל ג"כ הוא קיים בחי' העצמות שהוא חי וקיים לעד שהרי מציאותו מעצמותו כו', ע"כ ושמו קיים בבחי' קיום עצמי כאשר רצונו ית' הוא בבחי' גילוי אור כו', וכסאו נכון הוא בחי' הכלים ונשמות שהן ג"כ בבחי' קיום עצמי כו'). וגם בירידת הנשמות למטה ה"ה בבחי' קירוב ודביקות בשם הוי' ע"י תורה ומצות, וכמ"ש וירם קרן לעמו בחי' המשכה עצמיות דתורה ומצות ועי"ז הם עם קרובו דקאי על שם הוי' כו' וכמ"ש במ"א, וכמ"ש ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם דאתם היינו גם כמו שמלובשים בגופים הרי הם דבקים בהוי' אלקיכם ע"י תורה ומצות כו'.

(40) ירמי' כט, ז. וְדַרְשׁוּ אֶת־שָׁלוֹם הַעִיר אֲשֶׁר הִגְלִיתִי

דאמימר א"ל אקיים בך (ישעיהו מט, כג) והיו מלכים
אומניך:

לקוטי שיחות חלק כד עמוד 175. לכל לראש דארף
מען שטענדיק וויסן און געדענקען אז דער ענין הגלות
איז פון די זאכן וואָס דער אויבערשטער איז מתחרט
אויף זיי; גלות איז ניט דער אמת'ער מעמד ומצב וואָס
דער אויבערשטער וויל, ח"ו, אז אידן זאלן זיך דארט
געפינען. און מען זאגט דאָס אידן ווייל ביי זיי דארף זיין
ניט צופרידני קייט" מיט גלות: גלות איז אַן עונש (מפני
חטאינו). ווען אַ איד פילט, ר"ל, אַנדערש און זאגט אַז
דאָס איז אַ פאַסיי קער מצב פאַר אידן, זאָגט ער היפך
פון דעם רצון ה', וואָס הקב"ה מתחרט - און די חרטה
איז בכל יום אפילו בתשעה באב וכיו"ב - און ס'איז פאַר-
שטאנדיק די גרויסע פינסטערניש פון זיין גלות בתוך
גלות. לאידך אבער, טאָר דאָס ניט זיין אין אן אופן אַז
מ'זאל אריינפאלן אין אַ מרה שחורה ח"ו, און מען דארף
ניט נתפעל ווערן פאַרן גלות, וויסנדיק אַז דאָס איז ניט
קיין אמת'ע מציאות, אז ער וועט סו"ס, בקרוב ממש,
בטל ווערן. ובפרט אז מען האַלט שוין בעיקבתא
דמשיחא און עס פאדערט זיך מ'זאל מער מזרז זיין -
אחישנה - פון דעם קיץ הגלות דורך מוסיף זיין אין נר
מצוה ותורה אור, און דערמיט פאַרטרייבן נאָך שנעלער
די פינסטערקייט פון גלות. ועד"ז קען מען דערפון אויך
ארויסלערנען די הוראה ווי אזוי מען דאַרף זיך פירן מיט
אוה"ע (כשדים וישמעאלים): מען דאַרף פאַר זיי ניט
נתפעל ווערן, זיי האָבן ניט קיין תוקף ומציאות בנוגע
זייער התנגדות צו אידישקייט, און דערפאַר דאַרף מען
אויך בזמן הגלות בכל עניני יהדות ריידן" צו זיי מיטן
תוקף המתאים, וע"ד ווי דערציילט אין גמרא וועגן דעם
אופן ווי גביהה בן פסיסא האט מיט זיי גערעדט. און דאָס
בריינגט אַז נאָך בזמן הגלות ווערט די הנהגה פון אוה"ע
באופן פון והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך, און
ווי עס איז שוין געווען בפועל כמה פעמים - ביז אַ מעשה
רב בפועל, וואָס דער אויבערשטער האָט עס
אריינגעשטעלט אין תורה - עס זאל זיין אַ הוראה פון
תורת חיים, הוראה בחיים: אמר רב אשי א"ל הונא בר
נתן זימנא חדא הוה קאימנא קמי' דאיזגדר מלכא (מלך
פרס ה', רש"י) והוה מדלי לי המיינאי ותייתיה ניהל'י
(זיין גארטל איז געווען אנגעטאָן צו הויך, איז הפשילו
(המלך) למטה כדי לנאותו", רש"י) ואמר לי ממלכת
כהנים וגוי קדוש כתיב בכו (וצריכין אתם לנהוג
בתפארת של כהנים, דכתיב בהו לא יחגרו ביעז - רש"י)
כי אתאי קמי' דאמימר א"ל אקיים בך והיו מלכים

חגיגה יג עמוד ב. וְאָרָא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצִּפּוֹן
עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקְחַת וְנוֹגַהּ לֹו סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ כְּעִין
הַסְּשָׁמֶל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. לְהִיכֵן אָזַל? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר
רַב: שֶׁהֵלֶךְ לִכְבוֹשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלוֹ תַחַת נְבוּכַדְנֶצַּר
הַרְשָׁע. וְכָל כֹּהֵן לְמָה? שֶׁלֹא יֵאמְרוּ אוֹמוֹת הָעוֹלָם: בְּיַד
אוֹמָה שֶׁפִּלְהָ מָסַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנָיו. אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי גָרַם לִי שֶׁאֶהְיֶה שְׁמֵשׁ לְעוֹבְדֵי
פְּסִילִים — עוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵן גָּרְמוּ לִי.

זהר חלק ב ו עמוד א. וַיִּקַּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.
בְּסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סְבָא הָכִי אֲתַמַּר, מֵאֵי דְכַתִּיב וַיִּקַּם
מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם, תָּא חֲזִי, כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא, וְכָל
מַלְכִין דְּעֵלְמָא, לֹא אֲתַתְּקֹפוּ בְּשׁוֹלְטַנְיָהוֹן, אֲלֵא בְּגִינְיָהוֹ
דְּיִשְׂרָאֵל, מִצְרַיִם לֹא הָווּ שְׁלִטִין עַל כָּל עֵלְמָא, עַד דְּאָתוּ
יִשְׂרָאֵל, וְעָלוּ תַמָּן בְּגִלְוָתָא, כְּדִין אֲתַתְּקֹפוּ עַל שְׂאָר
(בשלח ע"ט א') עַמִּין דְּעֵלְמָא. בְּכָל לֹא אֲתַתְּקֹפוּ עַל כָּל
עַמִּין דְּעֵלְמָא, אֲלֵא בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל דְּלִהְוִין בְּגִלְוָתָהוֹן.
אָדוּם לֹא אֲתַתְּקֹפוּ עַל כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא אֲלֵא בְּגִינְיָהוֹן
דְּיִשְׂרָאֵל, דְּלִהְוִין בְּגִלְוָתָהוֹן. דְּהָא עַמִּין אֲלִין בְּשִׁפְלוּתָא
הָווּ בְּשְׂאָר עַמִּין, וּמֵאִיכִין הָווּ מְכֻלְהוּ, וּבְגִין יִשְׂרָאֵל
אֲתַתְּקֹפוּ.

(42) דניאל י, ז. וְרָאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְכַדִּי אֶת־הַמַּרְאֶה
וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת־הַמַּרְאֶה אֲבָל חֲרָדָה
גְּדֹלָה נְפִלָה עֲלֵיהֶם וַיִּכְרְחוּ בְּהַחֲבָא:

מגילה ג עמוד א. וְרָאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְכַדִּי אֶת הַמַּרְאֶה
וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאֶה אֲבָל חֲרָדָה
גְּדֹלָה נְפִלָה עֲלֵיהֶם וַיִּכְרְחוּ בְּהַחֲבָא. מֵאֵן נִינְהוּ אֲנָשִׁים?
אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה וְאִיתִימָא רַבִּי חֲזִיָּא בְּרַ אָבָא: זֶה חֲזִי
זְכַרְיָה וּמִלְאָכִי. אֵינְהוּ עַדִּיפִי מִינֵיהּ, וְאֵינְהוּ עַדִּיפִי מִינֵיהּ.
אֵינְהוּ עַדִּיפִי מִינֵיהּ — דְּאֵינְהוּ נְבִיאֵי וְאֵינְהוּ לָאוּ נְבִיאֵי.
אֵינְהוּ עַדִּיפִי מִינֵיהּ — דְּאֵינְהוּ חֲזָא וְאֵינְהוּ לֹא חֲזָא. וְכִי
מֵאַחַר דְּלֹא חֲזָא, מֵאִי טַעְמָא אֵיבְעִיתוּ? אַף עַל גַּב דְּאֵינְהוּ
לֹא חֲזָא, מְזַלְיָהוּ חֲזָא.

(43) ישעי' מט, כג. וְהָיוּ מְלָכִים אֲמֹנִיךְ וְשָׂרוּתִיהֶם
מִינִיקְתִּיךְ אֲפִים אָרְצֵי יִשְׂתַּחֲוִיו לָךְ וְעַפְרַי רִגְלֶיךָ יִלְחָכוּ
וְיִדְעוּתָּ כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־יִבָּשׂוּ קַיִי:

זבחים יט עמוד א. אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן
זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דאיזגדר מלכא והוה מדלי
לי המיינאי ותייתיה ניהליה ואמר לי (שמות יט, ו)
ממלכת כהנים וגוי קדוש כתיב בכו כי אתאי קמיה

אומניך - אז אַ איד פירט זיך אז מ'זעט אז ער געהערט צו ממלכת כהנים וגוי קדוש - זאגן כל מלכי ארץ אז ער דאַרף זיין בתפארתו, און זיי קומען פון זיך אליין העלפן אין דעם און טאַן אין דעם, און עס ווערט מפורסם בכל קצווי תבל והתורה היא נצחיית, און אַלס אַ ליכטיגער וועגווייזער און הוראה פאר יעדער אידן, וועלכער איז דאָך שטאלץ מיט תורה מורשה קהלת יעקב, ופשיטא אז ער בוקט זיך ניט פאַר גוישקייט און פאַר גוים.

44 צפני' ג, ט. כִּי־אֶז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שָׁפָה בְרוּרָה לְקִרְאָ כְּלָם בְּשֵׁם יְהוָה לְעַבְדּוֹ שְׂכָם אֶחָד:

רמב"ם הלכות מלכים ספי"א. וְכִשְׁיַעֲמֹד הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּאַמַּת, וְיִצְלִיחַ וְיָרוּם וְיִינָשָׂא, מִיַּד הֵם כּוֹלֵן חוֹנֵינִי וְיִוְדְעִים שֶׁשָּׁקֵר נִחְלוּ אַבּוֹתֵיהֶם, וְשִׁנְבִיאֵיהֶם וְאַבּוֹתֵיהֶם הִטְעוּם.

ה ע ר ו ת ו י צ א ל ז ה ר ק כ ה

דף קס, ב. בר אי איהו זבאה שלים :

עיין בפ' בשלח דמ"ד ע"ב במה שנרשם בגליון שם בס"ד.

שם. אמר לה אלישע היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא וכו' וקב"ה אקרי מלך המשפט בההוא זמנא, ובגין כך אמר לה היש לדבר לך אל המלך :

ושר הצבא יתפרש על מט"ט שהוא השר דצבא מעלה, שרו של עולם, ושמו כשם רבו, כמ"ש כי שמי בקרבנו.

דף קסא, א. ויברכני ה' בגללך, כמה חרשין וזינין עבד לכן זבחין מזלי' בניני' דיעקב וזהו אשכח בניני' דיעקב מאה עאנא כל ירחא ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאני'. ר' אבא אמר אלף עאנין ואלף אמרין ואלף עזין הוה מייתי לי' יעקב יתיר בכל ירחא וירחא הה"ד כי מעט אשר הי' לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי וכו' :

כי יעקב יותר על לבן במספר ק', ור' אבא שס"ל אלף מכל מין ומין, שני הדעות אמת הם, כי הנה המספרים הם יחידות במל' עשירות בנ"א מאות בבינה אלפים בחכ' רבבות בכתר, הנה המ"ד הראשון שס"ל מאה מכל מין הוא מצד הברכה דבינה, שבבינה הוא שם ס"ג ועם מלואיו ל"ז הוא מספר ק', וכמו"כ ק' ברכות הם מזה, וכן ס"מ דאפרסמו", וזהו מה שאמר לבן ויברכני ה' בגללך, גל"ל גי' ס"ג ועם מלואיו ל"ז הוא ק', ור"א שס"ל אלף הוא מצד הברכה דחכ' (כי יסוד אבא נקרא ברוך ר"ת ראש ומקור כל ברכה), וזהו מה שאמר יעקב ויברך ה' אותך לרגלי, ולא אמר בגללי כמו שאמר לבן בגללך, רג"ל הוא ע"ב קס"א שהוא הפנים דאו"א עלאין שהם חכ' בכלל (ועיין בפע"ח בכוונת חנוכה בענין רג"ל מן השו"ק, תראה שם שזהו בהברכה הראשונה דהג' ברכות דנר חנוכה שהוא יחוד הוי' אהי' ע"ב קס"א, והוא מצד חכ', והברכה השני' שהוא יחוד הוי' אלקים, שהוי' הזה הוא הוי' דס"ג הוא מצד בינה, והברכה הג' שהוא יחוד הוי' אד' שהוי' הזה הוא הוי' דמ"ה הוא מצד ז"א, והיינו להדלי"ק שע"ה הוא ע"ב ס"ג מ"ה ע"ש, הרי שרג"ל הוא מצד חכ'), והוא מה שיעקב הוא י' עקב, י' הוא חכמה, ועקב הוא רגל. גם מה שביעקב יותר על לבן הוא ק', שבק' יש רגל ארוך, והיינו לרגלי, וא"ש בזה מה שהמ"ד הראשון הביא הפסוק ויברכני ה' בגללך, ור' אבא הפסוק ויברך ה' אותך לרגלי, כי גל"ל הוא ס"ג בינה ורגל הוא ע"ב קס"א חכ', והי' זה בג' מינין עאנין אמרין עזין, הם לנגד נה"י להמ"ד הראשון שהברכה הי' ק' בכל א' וא' הוא מנה"י דאימא, ולר"א שהברכה הי' אלף בכל א' הוא מנה"י דאבא, והוא ע"ד כמו הג' יו"ט שבעצמן הם נה"י דאימא (וגל"ל שייך להג' יו"ט שאומרים בהם במוסף בגל"ל אבות שעשו רצונך), אך הם מקרא קדש שממשיכים בהם נה"י דאבא הנקרא קדש, שמצד זה נקראו רגלים, כי מה שהם נקראו רגלים הוא מצד שמחוייבים לעלות ברגל ליראות, מצות ראייה, וראיה הוא בחינת חכמה והיינו נה"י דאבא, (והג' מינים שהם נה"י, י"ל עאנא יסוד,

ל ק ו ט י ל ו י י צ ח ק

קכו

אמרין נצח שמימין, עזין הוד שמשמאל, וד"ל), והי' כל זה בשביל יעקב אם שיעקב עצמו הוא בחי' ז"א, הוא כי יעקב מספרו ז"פ הוי' ושני חייו היו קמ"ז ז"פ אהי', ששם הוי' בכלל הוא בחכ' ושם אהי' בכלל הוא בבינה, הרי שהוא שייך לחכ' ולבינה, והיה זה בכל ירחא וירחא, כי בכל חדש מאיר צירוף שם הוי' וצירוף שם אהי', ועיין במ"ח מס' ניסן פ"א מ"א וכן בכל החדשים ע"ש, גם י"ל בכל ירחא יש ל' יום בכלל, שהם לנגד גה"י דז"א שבז"א הוא עשירות, שכל ספירה כלולה מי', א"כ מל' חדש שקומתה לנגד גה"י דז"א הוא ל' יום, אך הברכה שהי' ע"י יעקב בזה בצאן לבן, הוא שיומשך מנה"י דאימא, שהם ג' מאות, והוא דעת המ"ד ש' בכל מין ומין מהג' מינים, ומנה"י דאבא שהם ג' אלפים והוא דעת ר' אבא אלף בכל מין ומין מהג' מינים, וי"ל עוד ירחא, חדש, שהוא מצד הלבנה, הנה לבנה הוא ל"ב נ' ה', ה' הוא מל' ה' אחרונה, ובנינה הוא מחו"ב, ל"ב הוא ל"ב נתה"ת, נ' הוא נ' שערי בינה כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע, באר חפרוה שרים, שאר"א בונים וחופרים אותה, זהו שבכל ירחא שמצד הלבנה שהיא ה' אחרונה הנבנית מחו"ב, ל"ב נ', הביא ללבן שהוא ל"ב נ', הרומז על חו"ב, להמ"ד הראשון, ק' מכל מין, הוא מן נ' דלבנה לנ' דלבן, בחי' בינה, ולר"א אלף מכל מין הוא מן ל"ב דלבנה ללב דלבן, (כי עאנא אמרין ועזין, שהם בהמות בכלל הוא בשם ב"ן דמל' גי' בהמ"ה, ועיין בטעמי מצות להרח"ו ז"ל פ' שמיני במצות בדיקת סימני חיות ובהמות, תראה שם שבהמה בכלל הוא במל'), והי' זה בגיני' דיעקב דוקא, שהוא בחינת שמש, כמ"ש כי בא השמש שקאי על יעקב כמ"ש בזה"ק ר"פ זו, וכתוב והנה השמש והירח כו' שהשמש קאי על יעקב, כי מולד הלבנה וחידושה הוא ע"י שמשא דוקא בחי' יעקב שהוא בעלה, וי"ל עוד ששני הדעות מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, והוא כי מה שנתברך לבן בשביל יעקב הי' זה בשנות עבודתו בהב"פ ז' שנה, שעבד בעד לאה ובעד רחל, הנה הנוקבין לאה ורחל הם כ"א בחי' חדש, כי חדש נק' אשה בכלל כמ"ש וחדש אשתו ילדה, ועיין במאור"א מע' חדש ע"ש, ולאה ורחל היו בנות לבן, הרומז על חו"ב כנ"ל, הנה לאה היא מבחינת בינה מנ' דלבן, ורחל היא מבחי' חכ' ל"ב דלבן, ועיין בל"ת להאר"י ז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב ע"ש, המ"ד הראשון שס"ל ק' מכל מין ומין בכל ירחא, הוא בהחדשים דהו' שנים שעבד בעד לאה, שהיא מבינה, ובבינה הוא מספר ק', ור"א שס"ל אלף מכל מין ומין בכל ירחא וירחא, הוא בהחדשים דהו' שנים שעבד בעד רחל שהיא מחכ', ובחכ' הוא מספר אלף, ובזה א"ש ג"כ דקדוק הלשון והוא בהמ"ד הראשון נקט ובכל ירחא, ור"א אמר בכל ירחא וירחא, גם בדברי ר' אבא הוכפל הענין, כי הרי נקט מתחלה אלף עאנין כו' וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף כו', ואח"כ כפל הדבר שנקט עוד הפעם מעאנין אלף אשתכח כו' על כל מה דשריא ברכתא דלעילא לא פחות מאלף, והיינו כי באמת ז' שנים הראשונים יעקב ג"כ עבדם בעד רחל, רק לבן רימה אותו ונתן לאה במקומה, אך כוונת יעקב הי' בשביל רחל, זהו שהמ"ד הראשון נקט כ"א ירחא, כי הוא מיירי רק בהירחין דהו' שנים הראשונים שעבדם בעד לאה, ור"א נקט ב"פ ירחא, כי הוא מיירי בהירחין דהשנים שעבדם בעד רחל, שבאמת יעקב כיון בהו' שנים הראשונים ג"כ בעד רחל, זהו שנקט ב"פ ירחא, היינו הן בהירחין דז' שנים השניים, והן

ה ע ר ו ת ו י צ א ל ז ח ר ק צ ו

בהירחין דו' שנים הראשונים, והיינו ג"כ מה שכפל הענין הוא הן בו' שנים השניים הי' מייתי יתיר אלף מכל מין, והן בו' שנים הראשונים הי' אלף מכל מין. גם י"ל מה שר' אבא כפל לומר ירחא, וכפל הענין, והמ"ד הראשון לא כפל, הוא כי לאה עומדת במקום המכוסה, ורחל עומדת במקום המגולה, ובהמקום המגולה הוא כפול מבהמקום המכוסה, כידוע שהחסדים המגולים אורם כפול מבהיותם סתומים. ולכן המ"ד הראשון שמיירי בלאה, לא כפל הירחא ולא כפל הענין, ור' אבא שמיירי ברחל, כפל הירחא וכפל הענין. וא"ש בזה ג"כ מה שהמ"ד הראשון הביא הפסוק שאמר לבן ויברכני ה' בגללך, ור' אבא הביא הפסוק שאמר יעקב ויברך כו' לרגלי שאמר שיעקב הוה מייתי כו', הוא כי המ"ד הראשון מיירי בהו' שנים הראשונים שעבד יעקב, ולפי סברת לבן שעבדם בעד לאה, כי לבן היה דעתו מתחלה לרמותו לתת לו במקום רחל, א"כ ל"ש להביא הפסוק שאמר יעקב, ולומר שיעקב הוה מייתי לו, כי הרי יעקב לא ידע שיהיה זה בשביל לאה, ואם היה יודע שלבן יתן לו לאה לא היה עובד אותה, ולא הי' מייתי ליה, ורק שייך לומר שלבן אשכח, והפסוק שאמר לבן, ור' אבא שמיירי ברחל, הגה בהו' שנים השניים שעבד בעד רחל, וכן היה שניתנה לו רחל קודם עבודתו הו' שנים השניים, הביא הפסוק שאמר יעקב, כי יעקב רצה זה, והוה מייתי ליה, אלף מכל מין, ובהו' שנים הראשונים, מפני שכוונת יעקב הי' בהם בשביל רחל, לכן הי' ג"כ אלף מכל מין ומין, אך בפועל ממש היה זה בעד לאה, כי לבן נתן לו לאה אח"כ, לכן לא שייך לומר בהם שיעקב הוה מייתי ליה רק שייך לומר שאשתכח כן, היינו מעאנין אלף אשתכח כו' וכן הלאה, והיינו כפל הענין שאמר ר' אבא, הוא מתחלה אמר בו' שנים השניים ואח"כ אמר בו' שנים הראשונים, וזמובן.

דף קסב, א. סתרי תורה. מהאי נפיק ו' רזא דשית דאחיד לכל סטרין דאיהו מקל :

והיינו מקל הוא ת"ת ארת ו', מקל תפארה, והמלוי דמקל מ' ו"פ מ"ד הוא ג"כ מספר מק"ל הוא כמו שמלוי הו' הוא ג"כ ד', והוא יסוד ו' המלוי דת"ת שהוא ר' הפשוט.

דף קסג, ב. וכתוב זימינו תחבקני וע"ד בי תמכה ימינך, וכד אחיד בי' בקב"ה כדין כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ואיהו יחודא חד וחבורא חד וכד איהו חבורא חד כדין אתמליא ההוא דרגא דילי' ואתברכא, וכד אתמליין כל אינון רהפין אתמליין לארבע סטרין דעלמא וכו' :

שמאלו הוא גבורה, צפון. וימינו הוא חסד, דרום. ואיהו יחודא חד בת"ת, מזרח. וחבורא חד ביסוד, מערב. וכד איהו חבורא חד ביסוד שהוא הוא המשפיע למל' כדין אתמליא ההוא דרגי' דילי' היינו מל'. ואתברכא הוא ג"כ מיסוד הנק' ברוך שהוא המברך למל' כמ"ש ברוך ה' מציון שוכן ירושלם ועיין לעיל דקנ"ח ע"ב ודאי מציון איהו ברוך. וכפל הלשון אתמליא ואתברכא, י"ל אתמליא

ששים ריבוא כלבים, רבנין אמ' ק"כ ריבוא, ולא פליגי מאן דאמר ששים ריבוא לכל עדר כלב, למאן דאמר ק"כ לכל עדר ב' כלבים:
ב לא א) וישמע את דברי בני לבן וגו' חוקיה אמר עד שלא ירד אבינו יעקב לשם לא נפקדו בזרים, כיון שירד לשם נפקד בזרים הה"ד וישמע את דברי בני לבן וגו':
6 את כל הכבוד הזה ר' יהושע דמיכנין בשם ר' לוי אין כבוד אלא כסף וזהב שני בוזו כסף בוזו זהב ואין קצה לתכונה כבוד מכל כלי חמדה (נחום ב י):
 8 ילקוט טס, פנמונאל מ"צ נלק פי י"ז, פנמונאל טס פי י"ז, נמדנכ כנה פ"ב פי י"ט: 5 ילקוט טס, פנמונאל מ"צ וילק פי כ"ד:

1 ס' א"י | רבוא פאכת | כלבים] ~ היו לו ליעקב פ | רבנין] פ"י, רבנן דוגת, ורבנין א"י, ורבנן אב | מרין ג | * ק"כ] מאה ועשרין דפג, .. ועשרים א, .. ועשרין גת, ק"כ ל | * ריבוא וגו' רבוא דפאכת, ל | ל | ולא פליגינן (ולא — ק"כ ל' סג) | מן דמר ר' | ס' א"י | ריבוא] א"י, רבוא דוכת, ל' א"י | [ערך] וא ~ ועדר דכתי | חד כלב דק"כ, חד כלבא אתי | מאן דתי, ומן ו, ומאן אב | 2 דמר ר' | * ק"כ] מאה ועשרים א"י, ק"כ ריבוא א"י, מאה ועשרין ריבא ו, מאה ועשרים (ועשרי ד"י, ועשרין ת) רבוא דת, עשרים מאה רבוא כ, ק"כ ל | ערך] ~ ועדר כת | תרין כלבין דוגכת, תרי כלבי (כלביא א"י) א, תרתין כלבי ו, תלתין כלבים פ | 3 דברין] ל' ד | בני — וגו' פ, בני לבן לאמר חי, בני .. לאמר לקח יעקב כ, בני לבן דאגת, וגו' ר' חזקיה ג | ירד] בא ח | אבינו יעקב] פאג, יעקב אבינו דוחתי, אבינו כ, יעקב א"י | 4 נפקד ת | כיון שירד] כ, וכיון שירד פת, ומשירד א, וכיון שירד יעקב אבינו דתי, וכיון שירד יעקב ח (כיון — בזכרים ל' גו) | נפקד] ת, נפקדו דפוחאכ | וגו' ו, לאמר כ, ל' דפוחאגת | 5 את — הזה דת] את .. הכבוד א"י, ומאשר לאבינו עשה את .. הכבוד הזה חי, ל' לשואגב | יהושע ת | דסכנין | היך מדיא דת | 6 הכסף א"י | * בוזו זהב — חמדה פו"א אג"כ] בוזו .. לתכונה .. חמדה דא"י, בוזו .. לתכונה מכל .. חמדה ת, בוזו כסף ואין .. לתכונה כבוד .. חמדה ל. בוזו זהב וגו' ח, בוזו זהב ד"י, וגו' ו |

הסמך נמצא גם בהמאמר בתנחומא מ"ב שם וכמה צאן היו לו אמר ר' תנחומא בר אבא ק"כ רבוא היה שני ויפרוץ האישי מאד ונאמר במצרים מאד וירב העם ויעצמו מאד (שמות א' כ') והם ס' רבוא ונאן נאמר מאד מאד מאד תרי ק"כ רבוא וכמה כלבים של צאן היו לו אמר ר' אבא בר כהנא שלש מאות ותשעה אמר ר' תנחומא כנין ק' ב' ו' ר' (ובכ"י רומי שם מנין קב זר ק' מאה [ב' שנים] ז' שבעה ר' מאתים) הרי החשבון ויפרוץ האישי טרו ויפרוץ שפרץ לו הקב"ה גדרו של עולם ואמר לו כך אני מורץ לבני בניך לעולם הבא שני עלה חמורץ לפנייהם (זה המאמר הועתק בילק סיכה ר' תקניא ועיי"ש) וכבר העיר רש"י בהערותיו שמאמר ראב"כ שם אין לו שחר ומה הוא הסכום ש"ס ודעתו שצ"ל שם עמ"י המאמר שלפנינו בכ"ר כאן מאה ותרתין וכי' ור"ח נתן הסימן קב"ד, [לא אדע מדוע יש למאמר ראב"כ בכ"ר כאן שחר ולמאמרו בתנחומא אין שחר, ומה דוא הסכום ק"כ רבוא וז' אלף ומאתים, ורש"י סב"א שם ספ"י וזו משה שראב"כ דורש מאד מאד והוא כפל ממנין של דגלים שהיו חריג אלף ותק"ג, וכפי' ב"ר שטובא בסמוך, ולא הרגיש שלפ"ז צריכים לגרום כאן מאה ועשרין, רבכך ושבעה אלפין ומה וכו' וכמה שהיה כפי' ב"ר וא"כ נופל הסימן קב"ד כיון כי היה ראוי להיות קב"ז, ואולם לפי נוסחת התנחומא הסימן עולה יפה כי קב"ד בגמטריא ש"ס]. ובפ"י ב"ר כ"ט וכי"א מפרש המאמר שתי פעמים, באמצע הפרשה נשתרבו שם ויפרוץ (ויפרץ) האישי מאד מאד ר' תנחומא מפרש מלמד שפרץ (מפרש שפרין) לו הקב"ה גדיו (גדרו) של עולם הזה רונמא שעתיד לעשות לבניו לעולם הבא דכתיב עלה חמורץ לפנייהם ר' תנחומא אמר מאה ועשרים רבוא היה (ק"כ רבוא צאן הון) לו ליעקב כפלים כיוצאי מצרים דכתיב ויסו בני ישראל טרעסס סוכותה כיש מאות אלף וכו' (שמות י"ב ל"ו) ר' אבא בר כהנא אמר מאה ועשרין ריבבן ושבעה אלפין ומה ענין היה (ק' וכו' רבוא וז' אלפי' ומאה ענין הון) לו ליעקב כפלים כרגלים דכתיב בהו והיו כל (דכתיב כל) בני ישראל שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים (וע' כמדבר א' מ"ז ב' ל"ב, וצ"ל כאן) ותרוורו מאד מאד דרשו כפלים (ובכ"י הגי' ג"כ מאה ועשרין רבבן ושבעה אלפין ענין ומאה, וגם בכ"ל הוגה ביני שיטו ועשרין, אכן הסימן קב"ד דוא נגד זו הגי' כפי' ב"ר שנר' שהיא הגי' העקרות לפי פירושה המחוור), וכסף הפרשה לפי ויפרוץ וכו' מפרש בחילוף שכוח האומרים ויפרוץ האישי מאד מאד ר' סימון בשם ריש לקיש (כ"ה בכ"י, וליתא בכ"י) נפרצה לו פרצה מעין דוגמא של העולם (עולם) הבא כתיב הכא ויפרוץ וכו' וכתיב החם כי ימין ושמאל הפרוץ ר' אבא בר כהנא אמר מאה ועשרים ריבוא (ק"כ רבוא) צאן הון (היה) לו ליעקב אבינו וכפירש בתנחומא נאמר במצרים וירב העם ויעצמו מאד והיו ששים ריבוא (והם ששים רבוא) וכתיב כאן מאד מאד שני (שתי) פעמים לומר שהיו מאה ועשרים ריבוא (ק"כ רבוא) כפלים כיוצאי מצרים ר' תנחומא מאה ועשרין ריבבן ושבעה אלפין [ומאה] ענין היה ליעקב אבינו דורש מאד מאד כפלים כרגלים דכתיב בהו והיו כל בני ישראל וגו' (בכ"י חסר מן ר' תנחומא וכו', ובפ"י ב"ר הנדפס קיטע והשמיט כתיב הכא ויפרוץ וכו' ראב"כ אמר, ושיבש ר' תנחומא טאה ותרתי' ונלכון שם ומאה עאני'), וגר' שהרכיב בעל פ"י ב"ר לעיל מאמר ר' תנחומא בתנחומא מ"ב שם עם מאמר ראב"כ בכ"ר, וכאן משמע שהיו נוסחאות אחרות ולפניו בכ"ר ובתנחומא, ולפני ר' לוי אמר וכו' גר' שחסרה כאן שיטה אחרת ס' ריבוא עדרו צאן היה ליעקב, ולפי זו השיטה לא פליג ר' לוי ורבנין מאן דאמר וכו', וכן פי' ביפ"ת דלתרוויהו ס' רבוא עדרים היו הצאן [וגר' שבומנס היו אומרון את עשרו של אדם לפי ערך ומספר צאנו וכלביו, כצו שעוד היום אומרים בארצות חמורה את עשרם של נשואי השכטים לפי מספר גמליהם]: 8 עד שלא ירד וכו'. בתנחומא מ"ב שם כדרש מן ארם ינחני וכו' שלא ראה לבן בניו מלא בזכות יעקב שבתחלה כתיב ויחל באה עם הצאן ואילו היה לו בנים היוך בחו רועה כיון שהלך יעקב לשם נתנו לו בניו שנאמר וישמע את דברי בני לבן וגו' נחשתי ויברכני ה' בגללך וכו' ועי' בתנחומא וככמ"ר שם, וכן פירוש נטף בכ"י כאן עד שלא בא יעקב וכו' לא נפקדו בזרים שני והנה רחל בתו באה עם הצאן אם היה לו זכרים לא היה שולח בתו וכיון שירד וכו' (ועי' במ"י לעיל צד 84), ובלק"ט הועתק וישמע את דברי בני לבן אמר חזקיה עד שלא ירד יעקב אבינו לא נפקד בזרים וכו', ובשכל טוב צד 166 וישמע את דברי בני לבן היינו דאמר חזקיה עד שלא ירד יעקב לשם לא נפקד לבן כבן זכר דכתיב כי ירת הוא וכו' ועי' גם בפירושי עת"ל ל' כ"ז: 6 ואין קצה וכו'. בכ"ל כתוב תבונה וחגתה, וכן נשתבש בשכל טוב צד 166.

(ומנעל — מעור, חי). (ב) אינו לבוש להרגל כהמנעל והסנדל³⁴³. ומצד הסתר זה, נעשה ההבדלה בין טהרה לטומאה. משא"כ מבחי' שאר הלבושים, מכיון שאינם גסים כ"כ (וגם ע"י לבוש היותר תחתון זורח במקצת הארת אלקות), לא נעשה מהם³⁴⁴ בחי' טומאה³⁴⁴.

הסתר זה נקרא בשם ערלה³⁴⁵. והוא מ"ש³⁴⁶ כל הגוים ערלים, כי שרש נפשות אוה"ע הוא מבחי' הסתר זה³⁴⁷.

* * *

בפעולת ההסתר על אוה"ע — ב' ענינים:

א. ההעלם דשם אלקים עצמו. שלגבי אוה"ע הוא הסתר גמור, ולא כמו שהוא לגבי ישראל שיודעים (מצד נפשם האלקית) אשר "הוי' ואלקים³⁴⁸ כולא חד"³⁴⁹.

ב. שאינו נותן מקום להגילוי דשם הוי'³⁴⁸ והוא, שחושבים שמכיון שההתהוות היתה משם אלקים, בהכרח שישאר כך, וא"א שיהי' בו האור דשם הוי' (כנ"ל סעיף ב' סק"ב). ואין בהם הידיעה שישנו לישראל (גם מצד נפשם הבהמית) ש"גדול הוי' מכל האלקים"³⁴⁹, אשר שם הוי' מושל על שם אלקים³⁵⁰.

* * *

יניקת חיותם משם אלקים, מתבטא גם באופן ההשגחה³⁵¹ עליהם, ובהשפעת פרטי צרכיהם. והוא בב' ענינים³⁵²:

א. בההשגחה עצמה. שההשגחה עליהם (וכל פרטי ההשפעה מה שמשפיעים להם מלמעלה³⁵³)

הנקראת קב הוי"ע אחד עם ה"לבוש גס" שנזכר לעיל. * (342) ראה סידור שם, דרמ"צ שם, אשר הבחינות מנעל וסנדל [שעל ידם נמשך גה"ב שבישראל — ראה לקו"ת שה"ש מג, ד. דרמ"צ שם] הם מכלל הקדושה עדיין. (343) רשימות שם. ולכן אין מזכירים בנוסח ההבדלה "בין טהור לטמא" (ראה פסחים קד, א. תוס' שם ד"ה בעי למימר), כי הבדלה זו אינה שייכת לישראל ורק לאוה"ע (סדור קמה, ד. דרמ"צ שם ואילך). (344) סדור שם. דרמ"צ שם. (345) סדור קמו, גיד. דרמ"צ ז, ב. (346) ירמי' ט, כה. וראה להלן סעיף יח. (347) דרמ"צ שם. (348) ראה במילואים. (349) לשון הכתוב יתרו יח, יא (ועיין אוה"ת יתרו עה"פ). תהלים קלה, ה. (350) בסוכות עת"ר. וראה גם תו"א מב, סע"ד ואילך. (351) ראה לעיל הערה 117. (352) ב' ענינים אלו הם דוגמת ב' הענינים דלעיל הערה 348. (353) צהר

שאוה"ע מקבלים מבחי' שערות, שהו"ע צמצום גדול ביותר (ולכן הם בבחי' ישות בתכלית, לפי שההארה אלקית שבהם היא בצמצום גדול ביותר)³⁵⁴.

וזהו ג"כ מה שבשם אלקים גופא, שרשם הוא מבחי' "אלקים אחרים". ובוזה — שני ביאורים:

(א) אחריים דשם אלקים (דקדושה)³⁵⁵, והוא שקבלת חיותם הוא מצמצום היותר אחרון³⁵⁶ [שמקבלים רק ממ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים³⁵⁷]. ולכן הם בבחי' ישות בתכלית, כי כל מה שהאור הוא מצומצם יותר — נעשה ממנו יש ונפרד יותר³⁵⁸.

(ב) כלים המסתירים לגמרי על האור שבהם ואינם בטלים אליו³⁵⁹, ואין אור אלקי מאיר על ידם כלל (בגלוי). והוא לבוש גס (דקליפה — שמקומו הוא אחרי סיום ההשתלשלות דקדושה)³⁵⁹. ובהיות ששרש נפשות אוה"ע הוא מבחי' לבוש זה³⁶⁰, הם בבחי' יש גמור³⁶⁰.

[וזהו מה שההשפעה לאוה"ע הוא ע"י בחינת דפוס רגל של עץ הנקראת³⁶¹ קב³⁶¹, כי ההשפעה הנמשכת מהקדושה לאוה"ע הוא ע"י התלבשותה בכלי אחרת³⁶² שאינה ממהות הכלים דקדושה כלל. והוא מה שהצירופים דשם אלקים מתחלפים, ע"י חילופים ותמורות, לק"ב צירופים אחרים עד שמשתנים למהות אחר ממש, בדוגמת הדפוס רגל של עץ הנקראת קב שאינה ממהות רגלו העצמית של האדם כלל.]

לבוש זה הנקרא קב שעל ידו נמשך השפע לאוה"ע הוא למטה במדריגה מהלבוש דמנעל וסנדל³⁶². כי (א) הקב הוא עשוי מעץ, צומח

שנסמנו להלן, וראה גם אוה"ת שבועות ע' קיב. * (334) דרמ"צ צד, ב. (335) ראה גם תניא פכ"ב. (336) תו"א קט, ד. ד"ח יג, א"ב. סדור רעא, ב. תו"ח שמות שצו, ב ואילך. (337) תו"א שם. ד"ח שם. (338) סדור שם. וראה גם תו"ח שם. (339) סדור קמט, א. דרמ"צ ו, ב. (339) מהמשך הענינים שבסדור (קמג, ג) ודרמ"צ (שם ואילך) משמע קצת, שהשרש להסתר זה הוא ההסתר שמצד עצם ההתהוות. שלגבי אוה"ע, להיותם שייכים בעצם אל ההסתר (כנ"ל בפנים), ההסתר אצלם נעשה באופן כזה שמסתיר לגמרי. (340) ראה גם סידור קמה, ג ואילך. (340) סידור קמט, א"ב. דרמ"צ ז, ב. (341) שבת סה, סע"ב (וראה בהוסמן שם). או"ח סי' שא (סי"ב — בשו"ע אדמוה"ז). (341) ע"ח שער אנ"ך פ"ג (הובא באוה"ת משפטים ע' אירפח. רשימות לש"ש ע' רג"ד). (342) צריך בירור, אם כלי זו

הוא מבחי' שם אלקים. שלכן המשכת השפע אליהם הוא ע"י אמצעות הע' שרים³⁵⁴, שעל ידם נמשכת ההשפעה בלבושי הטבע³⁵⁵. ולכן נתונים הם תחת חוקי הטבע³⁵⁶. דזהו ההפרש בין ההשגחה על ישראל להשגחה על אוה"ע, אשר ההשגחה על ישראל הוא משם³⁵⁷ הוי'³⁵⁸ שלמעלה מהטבע.

[והוא אשר ההנהגה עמהם הוא למעלה מהטבע, והוא בב' ענינים: (א) גם כשמצד הטבע, אין מקום שיושפע להם, נמשך להם השפעה באופן נסי שלמעלה מהטבע (אם בנס גלוי שלמעלה מהטבע לגמרי, או באופן של נסים נסתרים, שהוא רוממות הטבע)³⁵⁹, (ב) גם כשמצד חוקי הטבע מוכרזות להיות ההשפעה, אינה נמשכת לאיש הישראלי רק ע"י אמונתו ובטחונו בה'³⁶⁰, וההשפעה לאוה"ע, עם היותה בהשגחה פרטית מהקב"ה (שהוא המסבב כל עניני הטבע כו'), הוא כפי אופן לבושי הטבע, ואין נמשך בזה בחי' האור שלמעלה מהטבע³⁶¹.

ג. ימין ושמאל: ב' בחינות הנ"ל — מקיף שלמעלה מהשתל' וריבוי צמצומים — שמהם ישנה יניקה לאוה"ע, נקראים גם בשם ימין ושמאל:

מקיף שלמעלה מהשתל' — ימין. כי עיקר הימין הוא בחי' אריך אנפין שכולו רב חסד, דלית³⁶⁷ שמאלא בהאי עתיקא³⁶⁸. ריבוי צמצומים — שמאל. כי ענינו של קו השמאל הוא גבורות וצמצומים³⁶⁹.

ב. הממוצעים (הע' שרים שלמעלה וחוקי הטבע) שעל ידם נשפע להם ההשפעה, מסתירים הם לגמרי (לגבי אוה"ע) על האלקות הנשפע על ידם, וכאילו שההשפעה היתה מהממוצעים עצמם חו'³⁶². וזהו מ"ש³⁶³ והי' להם דבר הוי' צו לצו, אשר ההשפעה של דבר ה' לאוה"ע הוא באופן של "צו" — המורה (א) לבחי' שם אל-אדני בגימט' צו³⁶⁴, שמשם זה נמשך החיות ע"י לבוש המעלים ומסתיר. (ב) ל"עבודה זרה" (כמרז"ל³⁶⁵

וזהו מה שיניקת אוה"ע הוא מקו הימין³⁷⁰ [כמ"ש³⁷¹ השיב אזור ימינו, שהקליפות (אוה"ע) הנקראים אחוריים יונקים מבחי' הימין שלמעלה³⁷²] ומקו השמאל³⁷³ [כמאמר הזהר³⁷⁴ "ואלין לשמאלא"], כי יניקת אוה"ע הוא מב' בחינות אלו: מקיף (ימין)³⁶⁸ וריבוי צמצומים (שמאל)³⁶⁹.

[עוד טעם למה שיניקת אוה"ע הוא מקו השמאל (גבורה): עפ"י מדת החסד, אין או"ה יכולים לטעון מאומה על ישראל. (כי עפ"י מדת החסד, התומ"צ של ישראל הם דבר גדול ועצום, וגם כשפגמו באיזה דבר, אפשר למצוא להם זכות). משא"כ עפ"י מדת הגבורה והדין, (מכיון אשר גם שמים לא זכו בעינינו גו'³⁷⁵) יש לאוה"ע טענה שהם הרי לא קבלו את התורה, אבל ישראל שקבלו את התורה — אין שומרים אותה כדבעי³⁶⁹].

הממוצעים (הע' שרים שלמעלה וחוקי הטבע) שעל ידם נשפע להם ההשפעה, מסתירים הם לגמרי (לגבי אוה"ע) על האלקות הנשפע על ידם, וכאילו שההשפעה היתה מהממוצעים עצמם חו'³⁶².

וזהו מ"ש³⁶³ והי' להם דבר הוי' צו לצו, אשר ההשפעה של דבר ה' לאוה"ע הוא באופן של "צו" — המורה (א) לבחי' שם אל-אדני בגימט' צו³⁶⁴, שמשם זה נמשך החיות ע"י לבוש המעלים ומסתיר. (ב) ל"עבודה זרה" (כמרז"ל³⁶⁵

שם. לקו"ש שם. וראה גם ד"ח שם. תרס"ג שם. 362) ראה לקו"ת שם. וראה גם ד"ה צהר שם. וראה לעיל סעיף ג' סק"ד וסוסק"ו. (363) ישעי' כח, יג. (364) רמ"ז לזח"ג כו, א (בשם האריוז"ל). ועיי"ע אל. (365) זח"א כו, רע"ב. ח"ג שם. וראה גם סנהדרין נו, ב. (366) אוה"ת ראה ע' תשכ"ו. (367) זח"ג קכט, א. (368) יהל אור ע' רסח. (369) שם ע' רטו. (370) ראה להלן הערה 402, שגם מכללות בחי' החסד (ימין), אפשר להיות להם יניקה. (371) איכה ב, ג. (372) של"ה ס"פ בשלח (שטו, סע"א ואילך) — הובא ביהל אור ע' רסח.

תעשה תרע"ג (בהמשך תער"ב). וראה גם ד"ח יג, ב. (354) ראה גם לקו"ת פנחס פ, א. המשך ר"ה תרס"ג ד"ה והנה נת"ל. (355) ד"ח יג, א. צהר תעשה שם. (356) לקו"ש ח"א ע' 216. (357) ובד"ה כי אל דעות תרצ"ג פ"ג — שההשגחה על ישראל (ע"י קיום התורה ומצות) הוא מבחי' דעת עליון. (358) ד"ח שם. והנה נת"ל שם. צהר שם.

ובד"ה צהר שם, שלכן גם כשההשגחה בישראל היא באופן שמתלבש בלבושי הטבע, הלבוש הוא דק ואינו מעלים על האור (נוסף על מ"ש להלן בפנים שיכול להיות נסים). (359) צהר שם. וראה גם לקו"ש שם.

עוד פירוש ב"השיב אזור ימינו": "אחור" קאי על "ימינו", והוא שיניקתם מ"ימינו" — מקיף — הוא רק מבחי' האחוריים שלו, כנ"ל סק"א ח"ג (יהל אור ריש ע' רסט). (373) לענין יניקתם מב' הקוין ימין ושמאל, יש להעיר מהמבואר להלן סעיף ח' סק"ג. (374) ח"א קסג, סע"ב — הובא ביהל אור ע' רטו. וראה במילואים. (375) איוב טו, טו.

ובד"ה בסוכות תרע"ג (בהמשך תער"ב), שישנם דברים שהאדם צריך להניח על הנהגת ה' לבדו ולא לעשות שום כלי כלל. (360) לקו"ש שם. וראה שם בפירוש דברי הירושלמי (הובא בתוד"ה אמונת — שבת לא, א): מאמין בחי העולמים וזורע. וראה גם שיחת פורים (שיחה ד') תשכ"ה. (361) צהר